

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

IZ VSEBINE:
 DEKLARACIJA O PRO-
 GLASITVI FLRJ
 DEMOKRACIJA BREZ SO-
 CIALNIH SPREMENB NI
 DEMOKRACIJA
 GLAVNE ZNACILNOSTI
 USTAVE FLRJ
 O NARODNIH DUHOV-
 NIKIH

LETNIK I.

DUNAJ, V PETEK 29. XI 1946

ŠTEV. 25

Prva obletnica
jugoslovanske republike

Danes mineva leto dni, odkar je jugoslovanska ustavodajna skupščina proglasila novo državo — Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. Svobodoljubno človeštvo, ki je spremljalo narode Jugoslavije na njihovi težki, toda slavni poti, je z veseljem in navdušeno sprejelo novo stanje, plod dolgotrajne borbe vsega ljudstva proti fašizmu. Ta dan je bila proglašena nova ustava, ki ni nič drugega kakor potrdilo dejanskega stanja, potrdilo velikih pridobitev narodov Jugoslavije v njihovi borbi proti fašizmu in proti izdajalcem lastne domovine. Ustava, ki je tako izraz tistega, kar narodi Jugoslavije že uživajo leto dni in daje možnosti nadaljnega razvoja je najbolj demokratična ustava, ki jo ima kakšna država za Sovjetsko zvezo. Ustava je ustvarila in uzakonila temelje nove Jugoslavije.

Kateri so ti temelji nove Jugoslavije? Najvažnejši temelji nove Jugoslavije in hkrati jamstvo za njeno rast in bodočnost je bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije. Ker pa bratstva in enotnosti narodov ne more biti brez resnične enakopravnosti narodov, tedaj vemo, da so narodi Jugoslavije dosegli tudi popolno enakopravnost. Z drugimi besedami — ko so narodi Jugoslavije postali enakopravni, so hkrati s tem dosegli tudi nacionalno svobodo, ki ji je nato sledila tudi socialna osvoboditev.

Narodnostna in socialna osvoboditev, ki je pogoj za razvoj in napredek narodov, je napravila Jugoslavijo za eno najbolj naprednih držav na svetu. Zaslužnjeni narodi, kolonialna ljudstva in zatirane narodne manjšine zro danes v Jugoslaviji — kakor v Sovjetski zvezi — svetilnik, kažipot, ki jim govori, da se mora narod boriti, če hoče postati svoboden. Jugoslavija pa jim govori tudi, da se je moči osvoboditi z lastnimi silami, če je le ljudstvo pripravljeno rajši z orožjem v roki umirati kakor pa na kolenih prosjačiti za drobtine z mize svojega zatiralca.

Koroški Slovenci slavimo današnji dan še prav s posebnim veseljem. Za to imamo velike razloge. Če se spomnimo na leta po »plebiscitu« in na »zanemanje« stare Jugoslavije za naš narodnostni boj, moramo ugotoviti, da prejšnja Jugoslavija za Slovensko Koroško ni storila ničesar pomembnega. Ničesar takega, da bi vsaj omilila preganjanje koroških Slovencev, da bi preprečila uničenje slovenskega gospodarstva in kulture. Kaj je bila stara Jugoslavija, čutimo še danes na lastni koži, ko moramo trpeti med seboj tiste ljudi, ki so značilni predstavniki stare Jugoslavije. To so razni belogardisti, emigranti in begunci, izdajalci, ki kot okupatorjevi hlapci niso imeli poguma, da bi ostali sredi lastnega naroda po končani osvobodilni vojni. Zavedali so se pač in zavedajo se, kako hudo so se pregrešili proti lastnemu narodu v letih najhujše preizkušnje. Ti ljudje nosijo v sebi miselnost stare Jugoslavije. S seboj so prinesli in zdaj skušajo na Slovenskem Koroškem razširjati svojo nevarno miselnost. Toda izdajalcem ne verjamemo. Znana resnica je namreč, da tisti, ki je izdal svoj narod v njegovih najhujših časih, ne more biti drugega kot njegov sovražnik.

Zato mi, koroški Slovenci, danes natančno vemo, kako je s temi ljudmi, ki predstavljajo staro Jugoslavijo in

Govor Oto na Župančiča pred
Ustavodajno skupščino LR Slovenije

Visoki zbor, tovariši in tovarišice!

Tesno mi je pri srcu in sam ne vem, kako bi dostojno izrazil svoje veselje, da mi je bilo dočakati ta veliki, ta slovesni dan, ko vidim zbrane zastopnike osvobodjene Slovenije in da me je doletela izredna čast, da smem pozdraviti s tega mesta odlični zbor, ki si ga je slovenski delovni človek prvič svobodno izvolil za svojo najvišjo ustavodajno in zakonodajno oblast. Ko gledam, tovariši, vaše vrste, mi preleta domišljivo šumenje naših gor. Tukaj bi moralo dišati po zelenju, po zelenih gozdovih in voda bi morala šumeti, zakaj vse, kar vidim tukaj pred seboj, se mi zdi — sam partizan. To je junaški vojaški zbor. Zares, kakor da so se semkaj po volji in na klic slovenskega naroda z gora in iz gozdov preselili tisti, ki jim po pravici gre krmilo, ker so v najtesnejših urah slovenske zgodovine pod najhujšim okupatorskim pritiskom meškim pokanjem pušk in grmenjem topov pod vodstvom Komunistične partije zasnovali ljudsko oblast in proglasili sredi vojnega viharja narodno suverenost. Zgodovinska naloga nam je zadalila — ustvariti z ustavo temelje našemu novemu življenju in redu, zgraditi slovensko državnost na podlagi demokratičnosti v okviru Zvezne ljudske republike Jugoslavije.

z njo vred ostanke starega, profaljskega, suženjskega sveta. Koroški Slovenci pa nočemo več nazaj. To smo dovolj dokazali v osvobodilni borbi, ko so padale naše žrtve in so v boju junaško umirali naši junaki. Ali vidimo svojo bodočnost le v zdržitvi z matičnim slovenskim narodom. Dolga leta praznih obljub in posebnosti še današnji čas — vse to nam je dovolj odprlo oči.

Skupaj s svobodnimi narodi Jugoslavije danes tudi mi koroški Slovenci slavimo z veseljem upanje in prvo obletnico nove Jugoslavije. Slavimo jo tem bolj upravičeno, ker vemo, da so skupaj z nami vsi jugoslovanski narodi, ki so po svojih najvišjih predstavnikih že nešteto krat jasno pove-

gli oboko se zavedam pomembnosti in teže te naloge in vse odgovornosti, ki so nam jo prevzeli pred seboj in pred svojim ljudstvom, vendar mi nič ne tlači duha in nobena skrb me ne mori. Naša smer in pot sta začrtani. Začrtana in nadela so nam jo dejstva komaj minule dobe. Naša pot ne more držati drugam, kakor v nadaljevanju osvobodilne borbe in učvrščanje naših pridobitev, v izgradnjo tega, česar je ta borba za človečansko svobodo in pravico udarila temelj. Dejstva ne neizprosno vežejo v svoji logiki, kakor se sklepa člen s členom v nepretregano verigo.

Tako nam ukazujejo to pot ne samo tisoči in tisoči volivcev, ki so oddali svoje glasove za OF in njen program. To pot nam ukazujejo vsi predniki, ki so bili prešinejni z vročo in zvesto borbeno ljubeznijo do domovine, vsi živi in mrtvi, ki so se borili za narodno osvoboditev in prvi med njimi naš spoštovani maršal Tito. To pot nam vevata bratstvo in edinstvo z vsemi jugoslovanskimi narodi. To pot nam kaže in olajšuje naša prijateljska zveza s sovjetskimi republikami pod okriljem velikega ruskega naroda, najblagorodnejše velesile med možnimi velesilami tega sveta. Na to pot nas vodi naše duhovno sorodstvo z vsemi naprednimi narodi, nas vodijo

dali, da se mora koroško vprašanje rešiti na demokratičen način in da pridejo vsi Slovenci pod skupno streho. Po tolikih žrtvah, ki smo jih dali koroški Slovenci, da bi dosegli svojo svobodo, vemo, da nas bo podprla v naših zahtevah tudi vsa demokratična javnost na svetu in vse svobodoljubno človeštvo.

29. november, prva obletnica mlade jugoslovanske republike, nam za to nalaga velike obveznosti. Strniti moramo svoje vrste, napeti vse svoje sile, povečati napore! Naša borba ne sme prenehati niti za trenutek. V naših rokah je bodočnost Slovenske Koroške, to se pravi, naša lastna bodočnost, bodočnost naših otrok, radost svobodnega, ustvarjajočega življenja.

OBVESTILO

Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško, Okrajni odbor Celovec — desni breg (Borovlje) sporoča vsem koroškim Slovincem in protifašistom, da bo v nedeljo 1. decembra 1946 ob dveh popoldne v Borovljah skupen pogreb 25 partizanskih borcev in borč, ki so padli v boju za Borovlje ter še po vojaškem zlomu fašizma, v dneh med 8. in 12. majem 1945, žrtvovali svoja mlada življenja za ohranitev svobode in pravice slovenskega ljudstva na Koroškem.

Okrajni odbor OF Borovlje vabi in poziva vse Slovence in antifašiste, da se v čim večjem številu udeležijo pogreba.

Večna slava njim, ki so branili našo svobodo in se v tem boju žrtvovali svoja mlada življenja.

Borovlje, dne 27. novembra 1946.

OF za Slovensko Koroško — Okrajni odbor Borovlje.

naše simpatije do vseh demokratičnih ljudskih množic, naj bivajo kjer koli in v kakršnih koli razmerah. To se pravi, naša pot je v skladu z mislimi in hotenjem vsega svobodoljubnega, naprednega človeštva. Z zaupanjem gledam na vaše vrste, tovariši in tovarišice. Poleg prekaljenih borcev, ki so prelivali svojo mlado kri za uresničenje stoletnih naporov, vidim mučenice in mučenice, ki ponosno molče o svojem nečloveškem trpljenju, vidim tiste, ki so se pred širokim svetom izkazali ne le s svojo odločnostjo in neupogljivostjo, temveč tudi z bistroumno, daljnovidnostjo, z neprimerno moralno višino v odporu zoper zakrnjenost, topoglavost, mrzlosrčnost, hinvastvo, laž in cinizem nasproti trpljenju, junaštvu in velikodušnosti. Lep, veličasten boj so bojevali, da so za hip umolknila ciniki, da so se potuhnila puhloglavci in da je presenečen prisluhnil ves sodobni svet. Slovensko in jugoslovansko ime, prej — saj vemo — dokaj neznano, velikim narodom včasih tuje zvoneče ime je nenadoma dobilo vsebino in cvenk, iskro in blesk. Zatirani, izkoriščani narodi so nenadoma začutili v nas svoje branilce in zaveznike. Ali bo mogel kruto žaljeni albanski narod pozabiti naše zavzemanje za njegove pravice? Ostrmeli so po vseh celinah, vklenjeni v jarem, ponižani in žaljeni. In daleč na skrajnem obzorju, na obrobju človeških bivališč, na otočjih, razsutih po brezmejnosti Tihega oceana, se dvigajo temnopolte postave, se vžigajo začudene mlade oči ljudstev in plemen, ki so se komaj prebudila iz otroških sanjarij, pa so se že znašla v najhujšem suženjstvu. Te začudene oči gledajo srečne in hvaležne na majhen narod v daljni Evropi, ki govori pred njihovimi zastopniki besede, katere obetajo tudi njim, nebogljenim, vstajenje in odrešitev in življenje v novi radosti v njih lepem otroškem raju. Vse to nas obvezuje, vse to nam daje moč, da se globoko zavedamo svoje naloge in da vztrajamo na poti, ki so nam jo začrtala dejstva in njih logična zapovednost. Zakaj tudi tam, kjer vlada neusmiljeno izkoriščanje ljudskih sil in brezobzirno zatiranje svobodnega gibanja, odmevajo trdi koraki zavednega delovnega ljudstva v enem ritmu z našimi koraki. Preko ograje, ki jo postavljajo mogotci med ljudske množice, si te kličejo pogum in se medsebojno hrabre v vročimi gesli, ki jih poraja nova doba. Čas dere nevdžrže ma v novo bodočnost.

In če se še enkrat ozrem po vas, pričujoči tovariši in tovarišice, zagledam nenadoma med vami tudi tiste, ki jih še ni tu, ki pa bodo prišli, prav gotovo da bodo prej ali slej, da se oglasi tukaj tudi kipenje morja in skrivnostno brnenje gosposvetskega zvona.

Ko se nam pridružijo tudi tisti, ki so se borili in se še neizprosno bore za Primorje in Trst, za Koroško in samoodločbo na lastnih tleh. Dokler pa jih še ni med nami, jih zastopajmo mi in jim zakličimo, da je njihova pravda naša pravda in ostane naša pravda, dokler se ne dožene, tako, kakor terja pravica na podlagi trdnih neizpodbitnih dejstev.

Molotov zahteva, da tuje čete izpraznijo države, ki niso bile sovjetske

Na glavnem zasedanju Združenih narodov v New Yorku so pred kratkim pretresali sovjetski predlog, ki pravi, da naj tuje čete izpraznijo tiste države, ki niso bile v sovražnem taboru. Molotov je podprl predlog s sledečimi izjavami:

»Znano je, da so zavezniške čete izvršile veliko osvobodilno poslanstvo v onih deželah, ki so med vojno prišle pod jarem Hitlerja in njegovih zaveznikov. Nespornost v teh bojih zasluge velikih demokratičnih sil in drugih zaveznikov. Zlasti velike so te zasluge pri obnavljanju svobode in neodvisnosti v tistih prijateljskih deželah, ki niso bile same dovolj močne, da bi uničile fašističnega sovražnika.«

NAVZOČNOST TUJIH ČET PO KONČANI VOJNI POVZROČA VZNEMIRJENJE

»Vojna pa je že davno končana. Oborožene sile Združenih narodov so že izpolnile svojo nalogo. Vsakdo je domneval, da se bodo zavezniške čete umaknile. Vendar so v posameznih primerih še vedno ostale v tujih deželah; postale so sredstvo za vmešavanje v notranje zadeve teh dežel in tako vrše stalen pritisk na odnose med posameznimi narodi. Razen tega so nekatere sile zgradile goste mreže svojih zračnih in mornariških oporišč daleč preko meja svojih držav.

Odveč bi bilo govoriti o tem, da vzbuja navzočnost zavezniških čet na tujih tleh po končani vojni vseskozi utemeljeno vznemirjenje pri prijateljskih narodih prizadetih dežel.« Molotov izvaja dalje, da se to seveda ne tiče dežel prejšnjega sovražnika, kot na primer Nemčije in Japonske, kjer je navzočnost zavezniških čet jamstvo za mir. Prav tako se to ne tiče dežel, ki so bile močno okužene s fašizmom in kjer morajo zavezniški vršiti demilitarizacijo in demokratizacijo teh dežel. »Vse to pa seveda ne velja za zavezniške dežele. Navzočnost tujih čet v teh deželah moramo opravičiti samo v posebnih primerih, kakor zavarovanje zvez s prejšnjimi sovražnimi deželami. Toda tudi to velja samo tako dolgo, dokler traja zasedba sovražne dežele.«

PRIMER SOVJETSKE ZVEZE

Molotov navaja dalje, da so sovjetske čete neposredno po koncu vojne izpraznile Jugoslavijo, Češko in Norveško, v aprilu tega leta otok Bornholm, 3. maja t. l. pa Kitajsko in v začetku tega leta prav tako Iran. »Nekatere sovjetske čete se nahajajo trenutno še na poljskem ozemlju, da tvorijo zvezo z Nemčijo. Vendar to ni kakor ne ustvarja nesporazuma med Sovjetsko zvezo in Poljsko in je našlo razumevanje tudi pri ostalih zaveznikih.« Končno se nahajajo sovjetske čete še na Severni Koreji in to v popolnem sporazumu z zavezniškimi državami.

POSTOPANJE ANGLOSAKSONSKIH SIL

»Znano je, da se oborožene sile Amerike in Anglije nahajajo na ozemlju cele vrste držav, ki so članice Združenih narodov, in to na ozemljih, na katera so vkorakale med vojno in kjer so ostale z malimi izjemami še sedaj, že davno po končani vojni. Mišljene so tu prav tako evropske dežele kakor tudi države Južne Amerike, Afrike in Azije. Zadostuje naj ugotovitev, da se nahajajo oborožene sile Združenih narodov in Velike Britanije ter njihova zračna in mornariška oporišča še sedaj v vseh delih sveta, prav tako v vodah Tihega oceana, Atlantskega in Indijskega oceana.«

V sklepnih izjavanjih je Molotov poudaril, da je vprašanje o oboroženih silah tako važno, da ga morajo obravnavati v celoti. Nato je predložil sledeči predlog sovjetske delegacije: »Glavna skupščina priporoča Varnostnemu svetu sklep, da člani Zdru-

ženih narodov predlože glavnemu sekretarju in Varnostnemu svetu v teku meseca sledeče podatke: 1. Kje in v kakšni jakosti se nahajajo na ozemljih Združenih narodov in drugih držav — izvzete so samo bivše sovražne države — oborožene sile drugih članov Združenih narodov? 2. V katerih delih bivših sovražnih držav se nahajajo oborožene sile zaveznikov in sile drugih članov Združenih narodov ter kakšna je velikost teh sil? 3. Kje se nahajajo v zgoraj omenjenih ozemljih zračna in mornariška oporišča in kakšna je jakost njihovih posadk, ki pripadajo oboroženim silam članic Združenih narodov? 4. Kot merodajen dan za zgoraj zahtevane podatke velja 1. november 1946.«

O ODPOKLICU TUJIH ČET IZ TRSTA

V eni nadaljnjih sej je Molotov sprožil vprašanje odpoklica tujih čet iz Trsta, ki naj bi se izvršilo v določenem roku od dneva, ko stopi v veljavo mirovna pogodba z Italijo. Poudaril je, da bi v primeru, če bi ostale v Trstu še nadalje tuje čete, te izvrševale določen pritisk pri volitvah v Ljudsko skupščino svobodnega mesta Trsta.

»Napak bi bilo, če ne bi določili za svobodno mesto Trst rok odpoklica tujih čet. Nerazumljivo bi bilo in zbudilo bi močno odtujenje. Na ta način bi izrekli nezaupnico prebivalstvu mesta Trsta in prav tako bi zavlekli volitve v Ljudsko skupščino.« Molotov je izjavil, da sovjetska delegacija predlaga določitev roka za odpoklic čet iz Trsta na tri mesece, za volitve v Trstu pa rok štirih mesecev potem, ko stopi v veljavo mirovna pogodba, ozir. statut svobodnega mesta Trsta.

I. zasedanje Ustavodajne skupščine LR Slovenije

Dne 18. novembra se je sestala Ustavodajna skupščina Ljudske republike Slovenije, ki jo je izvolil slovenski narod na volitvah 27. oktobra. Njeno prvo zasedanje je bilo v veliki filharmonski dvorani na Kongresnem trgu v Ljubljani. Iz Beograda sta prispele v Ljubljano tudi ljudska poslanca Edvard Kardelj in Boris Kidrič. Poleg poslancev in članov vlade LR Slove-

OF dr. Žigon Alojz. V imenu Titovih pionirjev je pozdravila poslance mala pionirka, ki je skoraj ni bilo videti za velikim govorniškim odrom, ko je v luči reflektorjev in ob snemanju kinooperaterjev in fotoreporterjev izrekala pozdrave. V imenu Jugoslovanske armade je pozdravil skupščino kapetan Despot Milivoj.

Ljudski poslanci so soglasno odobrili poročilo verifikacijskega odbora, ki ga je podal ljudski poslanec Janez Vipotnik. Ker so bili ljudski poslanci Edvard Kardelj, Boris Kidrič in Miha Marinko izvoljeni v več volivnih enotah, so druge mandate odstopili svojim namestnikom.

Vsi ljudski poslanci so skupno pristigli pri svoji časti in pri časti svoje države ter podpisali še pismeno prisego. Nato je bilo izvoljeno predsedstvo ustavodajne skupščine s predsednikom dr. Kozakom Ferdinom na čelu. Novo izvoljeni predsednik se je za hvaležil za izkazano mu čast ter zaupanje, zavzel predsedniško mesto in podal ostavko na položaj ministra prosvete v vladi LR Slovenije. Njegovo ostavko so poslanci soglasno sprejeli.

Na popoldanski seji je najprej govoril ljudski poslanec E. Kardelj. Pri glasovanju je bil soglasno sprejet predlog Zakona o Prezidijski Ustavodajne skupščine. Nato je predsednik vlade Miha Marinko podal ostavko vlade. Skupščina je ostavko sprejela in dala vladi vse priznanje za njeno ogromno delo, ki ga je bila opravila. Mandat za sestavo nove vlade je dobil spet predsednik Miha Marinko.

Slednjim je skupščina izvolila še Prezidijsko Ustavodajne skupščine s predsednikom Josipom Vidmarjem, podpredsednikoma Kocbekom Edvardom in Kuščičem Stanetom in tajnikom Lubežem Francem na čelu. Na predlog ljudske poslanke Vide Tomšičeve je ostalo eno mesto v podpredsedništvu in tri mesta v članstvu Prezidijske nezasedena, ker jih bodo v bližnji bodočnosti zasedli predstavniki tistih Slovencev, ki so danes še onstran meja stare Jugoslavije.

URADNI JUŽNOSLOV. DEMANTI PROTI GRŠKIM KLEVETAM

Beograd, 21. nov. 1946 (Tanjug) V zvezi s kampanjo klevet, ki jo razširja grški tisk in tudi uradne grške osebnosti proti Jugoslaviji, je jugoslovanska telegrafska agencija TANJUG pooblaščenca, da demantira vsa ta poročila kot neresnična in povsem izmišljena iz zivanja.

Ta nova proti Federativni ljudski republiki Jugoslaviji naperjena izzivanja kakor tudi težak položaj, v katerem je zapadlo grško ljudstvo zaradi novega nasilja in pokoljev, so ponoven dokaz za to, da so osnovane obtožbe proti monarhični Grčiji v Varnostnem svetu Združenih narodov in da je samo eno izvirno sporov in ograjanja miru v tem delu Evrope.

Nova vlada LR Slovenije

Na svoji tretji seji je Ustavodajna skupščina LR Slovenije soglasno sprejela naslednji sestav vlade LRS, ki ga je predlagal mandator Miha Marinko: predsednik: Miha Marinko, podpredsednik: dr. Marijan Breclj, podpredsednik in minister za gradnje: Ivan Maček, predsednik Kontrolne komisije: Vida Tomšič, predsednik Načrtna komisije: Sergej Kraigher, minister za notranje zadeve: Boris Kraigher, minister za pravosodje: dr. Jože Pokorni, minister za prosveto: profesor Lidija Šentjerc, minister za finance: Zoran Polič, minister za industrijo in rudarstvo: France Leskošek, minister za trgovino in preskrbo: Tone Fajfar, minister za kmetijstvo in gozdarstvo: Janez Hribar, minister za delo: Tomo Brejc, minister za ljudsko zdravje: dr. Marijan Ahčin, minister za socialno skrbstvo: dr. Anton Kržišnik.

KLEMENT GOTTWALD 50-LETNIK

Dne 23. novembra je praznoval predsednik češkoslovaške vlade Klement Gottwald svojo 50-letnico. Iz vseh delov sveta, predvsem pa tudi od množice preprostih ljudi iz češkoslovaške republike je prejel predsednik vlade ob tej priliki prisrčne čestitke.

Vsi listi so pisali o tem velikem sinu češkoslovaškega naroda in posebno poudarili njegovo genialnost in državniško sposobnost.

Gottwald je sin kmečke delavske družine iz Moravske. Po svojih izkušnjah v prvi svetovni vojni je zgodaj našel pot k naprednim silam in postal v teku let prvorbitelj svojega ljudstva za nacionalno in socialno osvoboditev. Danes stoji Gottwald na čelu češkoslovaške vlade, ki s svojimi družabnimi, socialnimi in gospodarskimi reformami vodi ljudstvo v lepšo, srečnejšo bodočnost.

Drobne novice

V Franciji so bile preteklo nedeljo volitve v senat. S temi volitvami je francoski narod ponovno izrazil vse zaupanje Komunistični stranki, ki je dobila 29 odstotkov vseh pravilno oddanih glasov. Ljudska stranka je prejela 26 odstotkov, socialistična stranka pa 16,7 odstotkov vseh glasov.

Društvo jugoslovanskih pisateljev je bilo pred dnevi ustanovljeno. Književniki so imeli ob tej priložnosti svoj prvi kongres v Beogradu. Kongres je sprejel statut društva. Izvoljeno je bilo vodstvo, ki mu je na čelu Ivo Andrič. Na kongres so prišli tudi sovjetski pisatelji Vsevolod Višnjevski, Valentin Katajev in Aleks. Prokofijev.

V Osijeku so odprli državni muzej. Ustanovljen je bil pred 69 leti ter je eden najstarejših muzejev v LR Hrvatski. Nameščen je v zgradbi bivšega okrajnega glavarstva.

Vseslovanski komitet v Moskvi je obvestil Slovanski komitet Jugoslavije, da bo poslala Sovjetska zveza na Vseslovanski kongres v Beogradu 20 delegatov, 29 gostov, 14 zastopnikov tiska in tehnično osebje. Tudi Slovanski komitet v Buenos Airesu bo poslal na kongres svojo delegacijo, ki bo na njem zastopala Slovence, ki prebivajo v Argentini.

Jugoslovanski novinarji so obiskali poplavljeni področja Albanije. Krajevne oblasti so jim podale poročila o povzročeni škodi. Kakor znano, zbira vsa Jugoslavija prispevke za pomoč žrtvam velike naravne katastrofe. Samo v Sloveniji je bilo po dosedanjih poročilih zbranih 4.152.252 dinarjev. Ljudstvo še nadalje pošilja prispevke za hudo prizadeto albansko prebivalstvo.

Miha Marinko

nije sp bili navzoči delegati Ljudske skupščine FLRJ, zastopniki kulturnih ustanov, množičnih organizacij in novinarji.

Prvo redno zasedanje Ustavodajne skupščine Slovenije je otvoril predsednik Prezidijske SNOS-a Josip Vidmar, ki je pozdravil skupščino. Za njim je imel pozdravni nagovor pesnik Oto n Župančič, ki je kot najstarejši član skupščine po parlamentarnih običajih prevzel predsedstvo seje. (Njegov govor prinašamo v celoti na prvi strani.) Po uvodnih govorih so bili izvoljeni začasni tajniki in verifikacijski odbor, ki je imel pregledati potrdila in volivne spise. Medtem so ljudski poslanci oddali potrdila volivnih komisijski svoji izvolitvi in prejeli poslanske legitimacije.

Prvo sejo prvega zasedanja Ustavodajne skupščine LR Slovenije je Ljubljana svečano proslavila. Na Kongresnem trgu se je zbralo na tisoče manifestantov v lampijončki, baklami in napisih. Na Gradu je zažarel velik pozdravni na pis, po ulicah pa so še dolgo plesali in zigrani mladinci.

Drugi dan, 19. novembra, dopoldne je predsedoval seji skupščine predsednik verifikacijskega odbora Bogdan Osolnik. Najprej so vsi ljudski poslanci z enoimnim molkom počastili spomin vseh padlih borcev in žrtev, ki so dale svoje življenje za svobodo slovenskega naroda. Nato so skupščino pozdravile razne delegacije. V imenu OF mesta Ljubljane je spregovoril predsednik mestnega odbora

Predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko je govoril pred Ustavodajno skupščino

Ko je predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko predložil slovenski ustavodajni skupščini listo nove vlade, je v daljšem govoru podal poročilo o dosedanjem delu vlade. Med drugim je dejal:

Kakor sem že rekel, je to samo nadaljevanje dosedanje poti in dosedanjega dela, in doseženi uspehi pravilnost te poti najzgovorneje potrjujejo. Prav zato so politične razmere tako v vsej državi kakor tudi v Sloveniji same dobile tako zdravo lice, kakor ga v zgodovini naših narodov niso imele še nikoli. Dosežena je tako rekoč popolna politična enotnost slovenskega naroda. Nasprotniki, ki imajo razlog za rovarjenje in seveda bodo še rovarili, so za to svoje početje izgubili množično podlago. Rezultat volitev je najzgovornejši dokaz zdrave politične konsolidacije. Kot popolnoma pravilna se je pokazala politika največje širokogrudnosti do vseh, ki kakor koli kažejo dobro voljo za iskreno sodelovanje, prav tako pa se je kot pravilna pokazala politika dosledne neizprososti in borbenosti istočasno proti vsem onim, ki bi radi zavirali tempo našega razvoja ali pa bi ga hoteli obrniti v napačno smer.

Celo reakcionarna protiljudska duhovščina je kljub temu, da je imela na razpolago sredstva zlorabljanja vere v sovražne politične namene, ostala brez moči in ni mogla priti do izraza niti ob tako ugodni priložnosti, kakor so volitve. Reakciji ni mogla pomagati niti vsa pomoč, ki ji jo je nudilo nam sovražno inozemstvo. Dosledno čuvanje in utrjevanje demokratičnih pridobitev naše borbe in odločna obramba naših nespornih pravic na mednarodnih forumih, ki jo vodi vrhovno državno vodstvo, je okrepilo zdravi patriotizem naših narodov in ponos, ob katerem se razbijajo vsi poskusi sovražnikov, ki hočejo okrniti suverenost naših narodov. Po zaslugi izredne sposobnosti delegacije, ki je zastopala naše interese na mirovni konferenci, se je ugled nove Jugoslavije v svetu silno utrdil. Ponosno kljubovanje najraznovrstnejšemu zastraševanju in imperialističnemu pritisku nam ni pridobilo simpatij samo naših zaveznikov, temveč tudi drugih svobodoljubnih narodov in delovnega ljudstva v svetu. Doslednost naše borbe za demokratičen in pravičen mir ter pomoč, ki jo s svojim primerom dajemo sednjim narodom, da bi se otrsli imperialističnega skrbništva, je seveda reakcionarje razkačila tako, da so začeli silno klevetniško gonjo proti nam. Sila gibanja, ki se kaže zlasti med italijanskim delovnim ljudstvom v Julijški krajini in Trstu za priključitev k resnično demokratični ljudski republiki Jugoslaviji spravlja v bes one, ki bi iz osvobodilne vojne hoteli izvleči čim več koristi ter zadostiti svojemu pohlepu po svetovnem gospostvu. V tem svojem besu trgajo krinko svoje lažne demokracije z obraza. V kolikor jim ne zadostuje od njih najeta in podpirana fašistična banda, popolnoma odkrito s svojo vojaško silo zatirajo demokratična gibanja, zasegajo ljudske domove ter delajo isto kakor fašisti v dobi svojega polnega poleta. S svojimi klevetami proti nam skušajo osporavati demokratičnost našega družabnega reda; v dejstvu pa, da vzdržujejo v Trstu pet do šest tisoč fašistov — policistov poleg svoje lastne okupacijske vojske, dočim imamo mi v vsej Sloveniji komaj 1600 miličnikov za vzdrževanje reda, se kaže vsa razlika med našo in njihovo demokracijo. Pri nas popoln mir, celo ob volitvah, pri njih pa vsakdanja množična preganjanja ljudstva, ki hoče samo svojo svobodo. Kakor doslej se tudi v bodoče slovenski narod ne more odreči svojim pravicam in se ne bo odrekel svoji politiki bratstva z demokratičnimi množicami drugih narodov. Ta politika in pot borbe nas je privedla do tega, da predstavniki osvobodjenega pri-morskega ljudstva že prisostvujejo in

posvetovalno sodelujejo v naši Ustavodajni skupščini.

Mislím, da ni odveč poudarek, da so kljub marsikakim slabostim in napakam, ki se še dogajajo v poslovanju naše državne uprave, naše množice šle z velikim uvidevanjem preko vsega tega v globoki veri, da vsa politika vlade tako v gospodarstvu kakor vseh ostalih panogah državne uprave ustrezajo osnovnim interesom naših, posebno delovnih množic; ni odveč poudarek, da je v množicah prevladala upravičena vera v to, da so napake in slabosti prehodnega značaja, ki jih brez nadaljnega zasenčujejo veliki, že doseženi uspehi. Upravičeno je naše zadovoljstvo nad doseženimi uspehi v ustvarjeni enotnosti našega ljudstva, ki se je očitno manifestirala pri zadnjih volitvah. Naša naloga za bodočnost je nadaljnja krepitev te enotno-

sti ter delo vlade strogo po smernicah OF. Zelo vzpodbudno je dejstvo, da predstavlja izvoljena Ustavodajna skupščina enoten političen blok edinstvene težnje našega ljudstva, ki je ne bodo razdejale strankarske strasti in katere dela ne bodo motili notranji spori nasprotujočih si poedincev ali skupin, izvirajoči iz prestižnih političnih motivov. Politični in socialni sestav skupščine je tak, da ima vse pogoje za svojo visoko delovno sposobnost in da bo obravnavala, ocenjevala ter kritizirala delo njej podrejenih najvišjih izvršnih organov z enim samim edinstvenim osnovnim pogledom naprej ter z eno samo osnovno edinstveno težnjo, da čim hitreje prebojimo vse težave in si čim hitreje utremo pot k napredku, tistemu napredku, ki ustrezata bistvenim interesom našega delovnega ljudstva.

Zastopnik JA polaga venec na grob slovenskih partizanov v Št. Rupertu

Naš odnos do belogardističnih agentov

Ob osvoboditvi Slovenije je mnogo izdajalcev in hlapcev nemškega okupatorja, ki so svoje izdajalsko delo opravljali v belogardističnih in plavogardističnih vojaških in političnih formacijah, pobegnili v strahu pred pravično kaznijo ljudskih sodišč. S seboj so potegnili naivne ljudi, ki so verjeli njihovim lažem o splošnem preganjanju in pobijanju, ki naj bi sledilo osvoboditvi. Večina teh belogardističnih beguncev je pod nemško, ustaško in belogardistično vojaško zaščito pritomalo pod vodstvom svojih izdajalskih voditeljev na Koroško. S fašističnimi begunci so ravnali različno: belogardističnim in plavogardističnim voditeljem ter vojnim zločincem je bilo omogočeno, da so se naselili kot preseljene osebe v vseh delih Slovenske Koroške in s tem dobili svobodo politične akcije, medtem pa je morala ostati zapeljana večina, ki je začela uvidevati svojo zmotu, po taboriščih, kjer jo z nasiljem in lažno propagando odvrčajo od povratka v domovino.

Aktivnost slovenskih belogardistov na Koroškem iz razumljivih razlogov ni odkrita. Jasno da ne morejo odkrito povedati, da so bili zvesti Hitlerjevi hlapci in rablji, klaveci slovenskih ljudi, ki so se borili za svobodo, da so danes pripravljeni služiti in se prodati vsakemu imperializmu, ki hoče uničiti slovenski narod. Tega tudi ni mogoče od njih pričakovati: vsak izdajalec je tudi lažnik in hinavec.

Štiri leta zločinov in izdajstva so najlepši dokaz, kam vodi belogardisti-

čna politična akcija. Iz vsenarnodnega odpora, ki ga je takoj po okupaciji leta 1941 na vsem slovenskem ozemlju organizirala OF, se je izključila majhna skupina starih politikantov in političnih špekulantov, ki je trdila, da je sicer proti okupatorju, vendar pa se ne strinja z borbo proti okupatorju. Borba bo povzročila prevelike žrtve, ki bodo fizično uničile slovenski narod. Temu dokazovanju so belogardistični voditelji pridružili še cel kup ideoloških razlogov, katerih jedro je bilo, da v OF sodelujejo tudi komunisti in da se zaradi tega ni mogoče pridružiti OF. Namen teh osnovnih utemeljevanj, ki sta dejansko »stalna ideologija« belogardističnega izdajstva, je bil zvoedeni osvobodilno borbo, prepričati, da bi najširše ljudske množice slovenskega naroda same izbojevale svojo svobodo in pravice, se v tej borbi zavedle svoje moči; z namigavanjem o komunistih v OF so poskušali belogardisti razbiti enotnost v OF in ločiti najbolj predane borce za slovensko svobodo — komuniste — od ostalih nazorskih skupin. Vedeli so, da je OF brez komunistov nenevarna okupatorju in njim. Izkušnje zadnjih petih let so pokazale, kam pripeljejo take ideologije. Belogardistična ideologija so nam popolnoma osvetlili slovenski domovi v plamenih, ki so jih požigali belogardisti po navdihu nemških in italijanskih fašistov. Partizani, padli v borbi proti belogardističnim izdajalskim vojaškim formacijam, poslana dekleta in žene, pomorjeni otroci in talci, trpljenje in umiranje

zavednih Slovencev po zaporih in taboriščih so jasen dokaz, kam pripeljejo te »nedolžne« teorije o strahu pred prevelikimi žrtvami, kakšne so resnične posledice tako imenovane protikomunistične borbe.

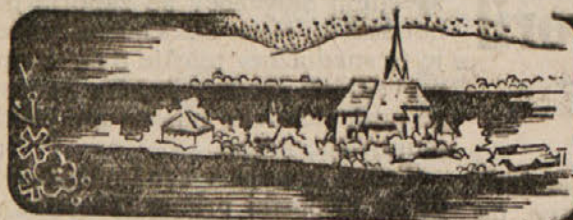
Težko je najti v zgodovini bolj pordli in zločinski primer izdajstva, kakor je belogardistično izdajalsko delo v Sloveniji. Slovenski narod, ki se je boril pod političnim vodstvom OF in v Jugoslovanski armadi, je zmagal, se je osvobodil okupatorja in domačih izdajalcev. Slovenski narod si danes v novi republiki Jugoslaviji gradi pogoje za srečno življenje. Belogardisti vseh odtenkov so doživeli popoln poraz, mnogo so jih že ljudska sodišča obsodila za njihovo izdajalsko delo. Tiste, ki so pobegnili čez mejo, je vzela mednarodna reakcija v svojo službo. Reakcija se je res lahko prepričala, da boljših izvrševalcev njenih zahtevnih, zločinskih naklepov proti Titovi Jugoslaviji ne more najti, kakor so belogardisti; njihovi zločini skozi štiri leta dokazujejo, da so prežeti sovražstva proti svojemu narodu. Take ljudi potrebuje mednarodna reakcija.

Belogardisti na Slovenskem Koroškem so spremenili torej gospodarje in znova začeli z delom proti lastnemu narodu. Njihova sedanja gesla so zelo podobna njihovim geslom iz leta 1941: Smo proti radikalnim metodam, smo proti notranjemu redu v Jugoslaviji itd. Vse kaže, da nameravajo ponoviti pot, ki so jo že enkrat prehodili: najprej poskus odvrniti narod od sodelovanja v osvobodilnem gibanju, ker pa narod nikdar ne nasede njihovim lažem in zavijanjem, hočejo pripraviti vse potrebno, da ga bodo lahko pod tujim poveljstvom klali in uničevali z vsemi možnimi sredstvi. Motijo se v toliko, ker ne vidijo, da se zgodovina ne ponavlja, da je mednarodna reakcija izšla iz vojne bistveno oslABLJENA in da je izgubila svojo udarno pest — to je nemški in italijanski fašizem. Končno da slovenski narod na Koroškem vidi ob izkušnjah iz narodno-osvobodilne borbe namen in posledice sedanje na videz nedolžne belogardistične politične linije, ki je slabo skrpučana in za koroške razmere prirejena linija izdajstva.

Za vsakega koroškega Slovenca je mogoč samo en odnos do belogardističnih političnih agentov: v njih mora videti izdajalce, ki so nemškimi in italijanskim fašistom pomagali uničevati slovenski narod. Ti izdajalci zaslužijo za svoj zločin kazen, ki jo mora po določbah moskovske konferen-ce zavezniških zunanjih ministrov izreči jugoslovansko ljudsko sodišče, ker so v Jugoslaviji izvrševali svoje zločine. Oznanjanje usmiljenja in ljubezni do belogardističnih izdajalcev je zagovarjanje njihovih zločinov. Pravo usmiljenje pa se mora nanašati na belogardistične žrtve in na žrtve, ki bi jih izdajalci še povzročili ob prevelikem usmiljenju.

Jasno je, da vseh emigrantov iz Jugoslavije ni mogoče metati v isti koš. Mnogo je med njimi zapeljanih ljudi, ki so jih voditelji preračunano privlekli s seboj, da bi s tem zmanjšali videz svojega izdajstva. Vsak resnično zapeljani emigrant ima možnost, da se takoj vrne v domovino, ki ga bo sprejela brez očitkov. Koroški Slovenci bomo tudi takrat spremenili odnos do njega, takrat bo dokazal, da je res Slovenec. Tisti belogardistični agenti, ki pa še danes hujskajo proti Jugoslaviji, sami dokazujejo, da so res izdajalci in da nameravajo ostati izdajalci. In za koroške Slovence ne morejo biti ničesar drugega kakor izdajalci.

Sedanje delo belogardističnih agentov na Koroškem potrjuje, da je mogoča samo ena resnično svobodna Jugoslavija: nova Titova Jugoslavija, država, kjer vlada ljudstvo. Vsaka druga Jugoslavija bi bila država, kjer bi tuji imperialisti in domači izdajalci zatirali in tlačili ljudstvo jugoslovanskih narodov. Ko smo se koroški Slovenci odločili za Jugoslavijo, smo se odločili za novo Jugoslavijo, ker vemo, da za nas ni svobode brez Titove Jugoslavije. S to svojo odločitvijo smo koroški Slovenci tudi najodločneje obsodili zločin belogardističnega izdajstva.

Po naši zemlji

ALI BO KOROŠKIM SLOVENCEM ONEMOGOČENA TUDI UDELEŽBA NA VSESLOVANSKEM KONGRESU?

Kakor znano, je pripravljali odbor Vseslovanskega kongresa v Beogradu povabil tudi zastopnike koroških Slovencev, da se udeležijo vseslovanskega kongresa v Beogradu, ki se bo začel 8. decembra. Vodstvo OF za Slovensko Koroško je vložilo prošnjo za potno dovoljenje za 11-člansko delegacijo. Prošnjo so sestavili po obstoječih predpisih in jo je priporočil varnostni direktor za Koroško, polkovnik Stossier. Poseben zastopnik jo je osebno predal v notranjem ministrstvu na Dunaju. Na ponovno intervencijo, kaj je z rešitvijo omenjene prošnje, je notranje ministrstvo odgovorilo, da je bila prošnja iz formalnih razlogov vrnjena varnostnemu direktorju v Celovcu.

Pred nedavnim so prepredili slovenski koroški mladini, da bi se udeležila graditve Mladinske proge in zdaj skušajo zopet preprediti udeležbo koroških Slovencev na vseslovanskem kongresu v Beogradu. Tako ozkosrčnost avstrijskih odgovornih oblasti si je mogoče tolmačiti samo na ta način, da se v bistvu v Avstriji še ničesar ni spremenilo in da odgovorne oblasti zavestno odrekajo slovenskim antifasistom enakopravnost. Tako zadržanje in odrekanje enakopravnosti spominja na postopanje nacističnih oblasti proti koroškim Slovincem.

POGREB NACISTIČNIH ŽRTEV

Iz Sel nam pišejo:

Dne 14. novembra smo imeli pogreb dveh žrtev nacizma. Ko sta iz Celovca prispeli krsti, jih je pričakala množica številna množica ljudstva pred občinsko hišo. Pevski zbor pod vodstvom Šimeja Olipa jih je pozdravil z žalostinko »Zrtvam«, nakar se je pomaknil spreved do farne cerkve. Zalne obrede je opravil domači g. župnik Al. Vauti ob asistenci č. g. župnikov dr. Robiča in Memerja iz Glinj.

Številni venci, med njimi tudi venca Okrajnega odbora OF in tovarišev partizanov, so krasili krsti.

Pri odprtem grobu se je v lepem govoru poslovlil od padlih tovariš Janko Ogris, ki se je v občutenih besedah spomnil težkih časov nacističnega terorja in milijonov žrtev fašizma, katerih grobovi so raztreseni po svetu nepoznani. V imenu tovarišev je ob svežem grobu izrekel prisego, da se hočemo boriti z vso odločnostjo za to, za kar sta dala tovariša svoje mlado življenje. V toplih besedah je izrekel svoje sočutje z družinami pokojnih in moški pevski zbor je z občuteno zapeto žalostinko »Vigred se povrne« končal žalno svečanost.

LEPO USPELA PRIREDITEV V ST. JAKOBU

Dne 24. novembra je bila v telovadnici ljudske šole v St. Jakobu po precejšnjem odmoru spet kulturno-prosvetna prireditev. Zanimanje ljudstva je bilo ogromno in navzočih je bilo okoli 800 ljudi. Prireditev je otvoril tajnik SPD »Svoboda«, tov. Stornik Joža, ki je pozdravil vse navzoče.

Sledil je pester spored. Pevske točke dekliškega pevskega zbora šentjaskobskih mladink so nudile resničen umetniški užitek in narodne pesmi je občinstvo poslušalo s tihim občudovanjem. Mladi glasovi so mehki in z uspehim nastopom je bil bogato poplaskan trud pevskega vodje, tov. Nageleta Toneta. Vendar je presenetilo, da na sporedu ni bilo niti ene posmi, ki bi se spominjala tistih, ki so nam omogočili, da lahko danes v St. Jakobu v Rožu poslušamo našo narodno pesem.

Sledila je igrice šentpeterske igralske skupine. Mladinke iz St. Petra so pokazale lep napredek tudi v dobri izgo-

varjavi književne slovenščine. Dobra stran igre je bila tudi povezava najmlajših — pionirjev, ki so sodelovali s pesmicami. Igra je imela naslov »Izgubljeni raj«. Pri vsem tem »raju« bi omenil, da igra predstavlja nekoliko zastarelo pojmovanje in da ni več primerna za ljudstvo, katerega sinovi so se borili za svobodo vseh narodov. Tudi prosvetno društvo »Svoboda« bo moralo v bodoče posvečati več pozornosti izbiri iger. Kajti vsakdo ve, da so reveži prav tako poklicani za boljše življenje. Z borbo naših partizanov je slovenski narod dokončno obsodil miselnost, da smo rojeni samo za cikle in revščino.

Sposobnosti prvovrstnih igralcev so se prav lepo obnesle v naslednji enodejanki, pri kateri je imel režiser srečnejšo roko. »Bedak« je zaživel v vsej svoji novi vsebini in svežini zdrave šale, ki se ni zbijala na račun našega kmečkovega ljudstva, temveč na račun tistih, ki so bili prepričani, da so sami gospodarji sveta, vsi drugi pa bedaki. Igra je pokazala prav nasprotno.

Končno so sledile pevske točke dveh tovarišic s spremljavo citer ter plesna točka mladink iz St. Jakoba. Celotna prireditev nam kaže, da je veliko mladih moči, mnogo dobre volje in sposobnosti in da bi z malenkostnimi spremembami lahko dosegli pravi zgled kulturno-prosvetne prireditve.

Za konec je spregovoril podpredsednik SPZ tov. Šiman Martinjak, ki se je zahvalil vsem navzočim ter pozdravil posebej zastopnike Jugoslovanske armade, ki so prisostvovali prireditvi kot gostje. Pozval je mladino, naj nadaljuje s kulturno-prosvetnim delom.

V zvezi s prosvetno prireditvijo SPD »Svoboda« v St. Jakobu nam se pišejo, da so nekateri privrženci Maier-Kaibitscha in njegove zločinske miselnosti skušali na vsak način preprediti slovensko kulturno prireditev. Odborniki društva so si pri angleškem poveljniku zagotovili dvorano v šoli za nedeljo 24. novembra. Prav za ta dan in za isto popoldne pa so povabili prijatelji bivšega Standartenführerja Maier-Kaibitscha neko igralsko skupino naravnost iz Gradca, samo da bi na ta način zasedli dvorano in s tem prepredili slovensko prireditev. Svoj namen so oznanili s kričečimi lepaki, ki so jih nalepili na vseh vidnih mestih. Slovenski zastopniki so intervenirali pri višjih angleških oblasteh in tako je vendar spodletel sovražni naklep Kaibitschevih prijateljev.

Značilno za nacistično miselnost teh ljudi je izjava žene bivšega nacističnega župana Francka v St. Jakobu. Ko je slovenski fant v njeni trgovini omenil, naj ne prodaja vstopnic za nemiško prireditev, ker je ne bo, je oholo odgovorila: »Kaj bodo govorili Slovenci, ki v tej deželi nimajo nobenih pravič!«

Ta mali dogodek jasno priča, kako živ je še vedno duh Maier-Kaibitscha na Koroškem. Čeprav nam obljublja vse mogoče pravice, nam taki drobni dogodki zgovorno dokazujejo, da je edina pravilna pot nadaljnje borbe za dokončno in resnično osvoboditev.

TOMBOLA V BOROVLJAH

Okrajni odbor OF Borovlje je priredil preteklo nedeljo dobro uspelo tombolo. V dvorani kina se je kar trlo ljudi od blizu in daleč. Tovariš Vertič, predsednik pripravljalnega odbora, in njegovi pomočniki so s svojim nadvse požrtvovalnim delom največ doprinesli k velikemu uspehu prireditve. Vsega skupaj je bilo 284 dobitkov, od teh 18 tombol. Glavni dobitek, živo ovco, je dobil Milan Wieser iz Plajberka. Tako se je ovca vrnila v domač kraj, ker jo je ravno Wieserjev sosed podaril pripravljalnemu odboru.

Nad 1000 ljudi se je udeležilo tombole in vsi, tako pripravljalni odbor kakor obiskovalci in domačini so bili nadvse zadovoljni s tako lepo uspelo prireditvijo.

ZAHOMC OB ZILJI

Ko smo brali zadnje dni o demonstraciji beljaških žena, se tudi kmetje nismo prav nič čudili. Kajti ravno pri končnem obračunu za planinske stroške smo sami dognali, da pri prehtanjevalni politiki ne more biti vse v redu. Posebno mali kmet je moral doživeti, da je moral za oddano mleko celo še doplačati, torej dati še tako rekoč nagrado, da so mleko prejeli. Takole je videti obračun srednjega kmeta: oddal je na planini 251,25 l mleka in prejel zanj š 33,91. Zato pa je moral plačati planšarici š 23,87 in pastirju š 13,10, to se pravi, da je moral za 251,25 l oddanega mleka plačati še povrh š 3,16. Pri tem pa je nosil še ves riziko, da se živina v strmi planini nesreči ali da se »izgubi« čez mejo v Italijo, kjer se nikoli več ne najde. Tako se je letos na Bistriški planini »izgubilo« kar 27 glav živine. Če naj torej kmet živino zavaruje še pri kakšni zavarovalnici proti nezgodam ali proti kraji, potem mora vse to plačati iz lastnega žepa ali iz drugih izkupčkov, živina sama mu ne nese čisto nič. Pa to ni morda samo en slučaj! Kmet, ki je pri obračunu še najbolje odrejal; je prejel za n liter mleka točno tri in pol groša, pri tem pa živine ni imel niti zavarovane. Pri takih razmerah kmet res ne more imeti nobenega veselja za oddajanje, posebno ne, ker ga zapostavljajo tudi pri razdelitvi raznih nabavnih kart za obleko in za čevlje. Nekaj torej ni v redu, zato pozdravljamo, če kdo vse to malo bolj jasno pove. Sicer bi marsikdo res mislil, da je vse v najlepšem redu!

Zdaj pa še nekaj veselega! Ko nam že Abujev Mirt ni napravil veselja, da bi se bil poročil doma in jo je raje odkuril v Rož, smo pa doživeli zadnjo nedeljo poroko Kovačičevega Joza. Izbral si je svojo družico za življenjsko pot kar v domači vasi. Kovačič je šel h Kovaču in Kovačeva Mica je postala Kovačičeva. Jozu, ki je bil vester član našega tamburaškega zbora in je nastopal tudi na našem odru, želimo v novem stanu mnogo sreče in veselja, enako pa kličemo Zahomčani tudi Abulejevemu Mirtu še naknadno: Na mnoga leta!

RADIŠE

Tudi na sončnih Radišah se oživlja prosveta. V nedeljo 10. novembra so domači igralci priredili v društveni dvorani šaloigro »Tri sestre«. Sodeloval je tudi lepo ubrani radiški moški pevski zbor pod vodstvom Šimana Wrulicha. Kljub slabemu vremenu se je prireditev udeležilo nad 200 ljudi, ki so prišli od blizu in daleč ter napolnili društveno dvorano do zadnjega kotička. Prireditelji so vse navzoče zadovoljili z dobrim sporedom. Gledalci so z živahnim odobravanjem navduševali mlade igralce, ki so prav do bró odigrali svoje vloge. Upamo in pričakujemo, da nas bodo naši prosvetaši kmalu razveselili z novo prireditvijo, ki se je že vsi veselimo.

KOROSKI VOJNI ZLOČINEC POBEGNIL

Dne 11. t. m. je pobegnil iz internacijskega taborišča v Wolfsbergu poznani koroški vojni zločinec dr. Paul Messiner, rojen 7. julija 1902 v Rovertu na Južnem Tirolskem.

Dr. Paul Messiner je bil vodja tako imenovanega »Rechtswahrerbunda« in je imel nalogo, da vzdržuje zvezo med nacistično stranko in sodiščem.

Posebno zločinsko vlogo je igral dr. Paul Messiner za časa nemške okupacije v Sloveniji. Bil je pravni svetova-

lec pokrajinskega vodja dr. Rainerja in je kot tak odločil o pomilostitvi na smrt obsojenih najboljših Slovencev. On je tudi odgovoren za streljanje talcev, od njega je bilo odvisno, kdo se sme vrniti iz italijanskih taborišč.

Naše ljudstvo je ogorčeno nad tem, da je mogel pobegniti ta zločinec in se vprašuje, kdo nosi odgovornost za ta pobeg in kako je mogoče, da je prodrla vest o njegovem pobegu šele po 14 dneh v javnost.

OBJAVA

Slovenska sekcija koroškega deželnega KZ-Verbanda objavlja:

Vsak, kdor je bil najmanj tri mesece v zaporu ali v koncentracijskem taborišču iz političnih razlogov, lahko dobi od deželnega glavarstva uradno potrdilo (Amtsbescheinigung), ki ga upravičuje do vseh ugodnosti, ki jih predvideva zakon za socialno skrbstvo, to so predvsem nekatere prednosti pri uradih, na primer pri dodelitvi obrti, koncesij, gradbenega materiala, štipendij za študije, pri nastavitvah v državno službo, pri dodelitvi nakaznic za obleko in orodje, brezplačna zdravniška pomoč (stroške nosi bolniška blagajna, ne da bi bil prizadet član bolniške blagajne) in dr.

Zakon za socialno skrbstvo določa:

1. da se zakonito priznajo vse politične žrtve fašizma od leta 1933 do konca vojne leta 1945;

2. da se jim popravi vsa škoda, ki so jo utrpeli na premoženju, zdravju;

3. da uživajo pomoč pri zagotovitvi življenjskega obstoja, da prejmejo podporo vdove in sirote političnih preganjancev, ki so umrli v zaporih in preganstvu.

Kdor hoče postati član Zveze bivših političnih preganjancev in obsojencev, mora izpolniti dve vprašalni poli, eno v nemščini in eno v slovenščini. Pole se dobijo pri Slovenski sekciji, Celovec, Salmstrasse št. 6.

Po prejemu in pregledu vprašalnih pol bomo dostavili vsakemu osebno ali po pošti tiskovino za izstavitev uradnega potrdila. To tiskovino naj vsak sam izpolni, priloži dve sliki, domovinski list in po možnosti sodniško potrdilo, da je bil v internaciji ali zaporu, in npravnstveno spričevilo (Führungszugnis) od občine. Izpolnjeno tiskovino s prilogami je treba oddati osebno na okrajnem glavarstvu.

Člane, ki so že prejeli tiskovino za izstavitev uradnega potrdila, prosimo, da nam takoj sporočijo, če že imajo uradno potrdilo in kakšno številko nosi to potrdilo. V primeru, da je deželno glavarstvo izstavitev uradnega potrdila odklonilo, nam takoj sporočite, kako je odklonitev utemeljena.

KZ-Verband, Slovenska sekcija.

KONCERT V PROSLAVO JUGOSLOVANSKEGA DRŽ. PRAZNIKA NA DUNAJU

»Društvo za kulturno in gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo« na Dunaju nas obvešča, da priredi v svojih prostorih na Dunaju IV., Pressgasse 8—10, tečaj slovenskega jezika. Prijave se sprejemajo vsak dan med uradnimi urami istotam.

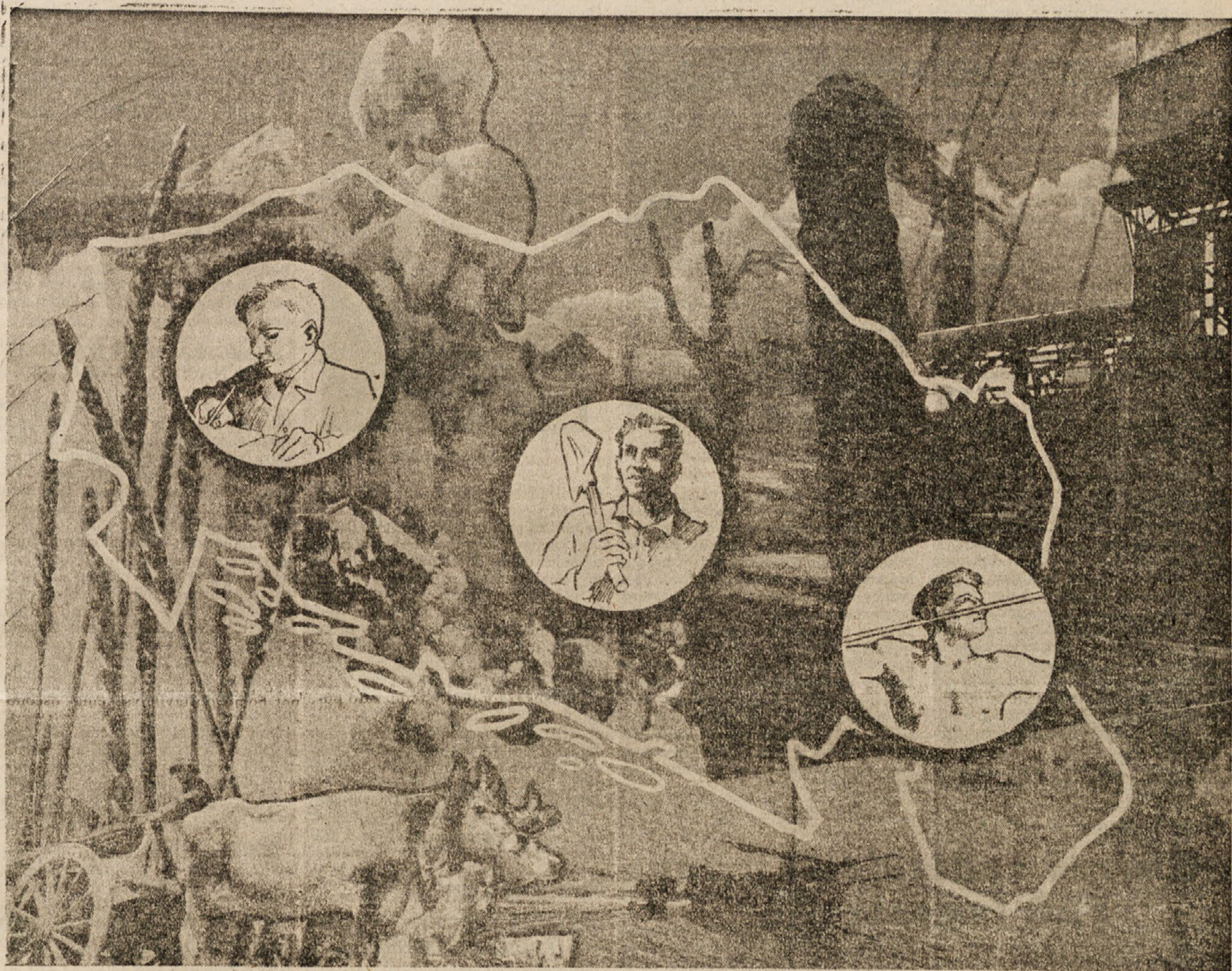
Istčasno nam sporočajo, da bo ob priliki jugoslovanskega drž. praznika 29. novembra ob 19. uri v veliki dvorani Musikvereina slavnosten koncert pod vodstvom direktorja dunajske državne opere g. F. Salmhoferja. Igrajo dunajski simfoniki. Sodelujejo operni pevci: Tone Dermota, Danica Iljič all Sena Jurinae in pianist prof. Anton Tröst.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

V nedeljo, dne 1. decembra 1946 v Bilčovsu ob 15. uri pri po domače Odrajcu koncert pod naslovom »Dve pestri uri«. Prireditelj SPD »Bilka«.

v Zmotičah ob 14.30 pri Prangarju igra »Raztrgancija«. Gostuje SPD »Kočna« iz Sveč.

Pred letom dni je bila proglašena Ljudska republika Jugoslavija

Kmetje, delavci in delovna inteligenca složno gradijo novo Jugoslavijo

Deklaracija o proglasitvi Zvezne ljudske republike Jugoslavije

Beograd, dne 29. novembra ob 17.23.

V teku 22 let obstoja Jugoslavije pred vojno njeni narodi niso mogli uresničiti svojih stoletnih teženj — narodne enakopravnosti in socialne pravice. Namesto da bi ustvarila njihovo bratstvo in enotnost na osnovi enakopravnosti, je neljudska vladavina hegemonistične klike ustvarjala med njimi vedno globlji prepad in medsebojni razdor. Taka politika zatiranja posameznih narodov in njihovega razdvajanja, kakor tudi brutalno politično in socialno nazadnjaštvo, ki so ga izvajale reakcionarne klike z monarhijo na čelu, je oslabila državo od znotraj in nasproti zunanjemu svetu, kar je pripeljalo do katastrofalnih posledic v času vdora fašističnih sil v Jugoslavijo aprila 1941. V času aprilskega vdora Nemčije in drugih fašističnih sil v Jugoslavijo ni imel Peter II. Karađorđević niti sposobnosti niti volje, da organizira odpor ljudstva proti okupatorju, temveč je pobegnil v inozemstvo ter narode Jugoslavije prepustil svoji usodi. S svojim ravnanjem v času narodnoosvobodilnega boja je Peter II. Karađorđević oslabil odpor ljudstva proti okupatorju. Z vsemi sredstvi je pomagal narodnim izdajalcem, ki so od leta 1942 neprenehoma vodili boj proti narod-

noosvobodilni vojski, odnosno proti osvobodilnemu gibanju ljudstva, ter so sodelovali z okupatorjem. Narodi Jugoslavije so se dvignili proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem, čvrsto odločeni braniti svojo neodvisnost in svobodo in doprinesei svoj del k splošnim naporom združenih narodov proti skupnemu sovražniku. V štiriletnem boju so narodi Jugoslavije ustvarili svoje čvrsto bratstvo in enotnost. Oni so s krvjo in z življenjem svojih najboljših sinov ne samo premagali okupatorje in njihove domače sodelavce, temveč so odstranili vse ono, kar jih je v preteklosti razdvajalo. Trdno so odločeni, da ustvarijo tak notranji red, ki jim bo omogočil miren razvoj in uresničenje boljše in srečnejše bodočnosti. Narodi Jugoslavije so se tako v dobi med prvo in drugo svetovno vojno kakor tudi v dobi štiriletnega osvobodilnega boja prepričali, da je bila monarhija največja zapreka za ustvaritev nove Jugoslavije, bratske demokratične skupnosti enakopravnih narodov. Prepričali so se, da je monarhija glavni krivec tudi za vse ravnanje neljudskih režimov, tako pred vojno kakor tudi za ono, kar so morali narodi prenesti od domačih izdajalcev, ki jih je podpirala monarhija.

Na temelju tega in v soglasju s svobodno izraženo voljo vseh narodov Jugoslavije je ustavodajna skupščina na skupni seji zvezne skupščine in skupščine narodov sklenila in sklepa v imenu ljudstva in na temelju zakonitih določb obeh domov:

1. Demokratična zvezna Jugoslavija se proglašja za ljudsko republiko pod imenom: Zvezna ljudska republika Jugoslavija. Zvezna ljudska republika Jugoslavija je zvezna ljudska država republikanske oblike, skupnost enako-

pravnih narodov, ki so svobodno izrazili svojo voljo, da ostanejo združeni v Jugoslaviji.

2. S to odločbo se v imenu vseh narodov Jugoslavije končno ukine monarhija v Jugoslaviji, Petru II. Karađorđeviću z vso dinastijo Karađorđevićev pa se odvzamejo vse pravice, ki so pripadale njemu in dinastiji Karađorđevićev.

V Beogradu, glavnem mestu Zvezne ljudske republike Jugoslavije, dne 29. novembra 1945.

Josip Broz — Tito:

„Demokracija brez socialnih sprememb ni demokracija“

(Iz govora na kongresu Ljudske fronte leta 1945)

S stališča izgraditve naše dežele je Ljudska fronta Jugoslavije močan vzvod za hitro in lažjo izgraditev naše porušene dežele. Redko kdaj je bilo tako združenje sestavljeno iz tako močnih konstruktivnih sil, kakor je Ljudska fronta Jugoslavije. Vzemimo samo Protifašistično fronto žen, vzemimo samo Združeno zvezo mladine Jugoslavije, vzemimo samo delavske in nameščenske sindikate, vzemimo

samo naš kmečki stan, če že ne sto odstotno, pa vsaj ogromno večino, pa bomo videli, da so v Fronti najbolj konstruktivne sile naše dežele, to je nekaj milijonov članov. Če pa k temu dodamo še, da je v Fronti naša slavna vojska Jugoslavije, zvesti varuh pridobitev velikega osvobodilnega boja, potem vidimo, da ta Fronta pomeni nezlomljivo silo, ki je zmožna izvršiti naloge, ki so orisane v programu,

Tako nekateri sovražniki fronte v naši deželi kakor tudi izven dežele ugovarjajo, da je pri nas prav za prav enostranski sistem, oziroma se Ljudska fronta zlonamerno enači s Komunistično partijo. Mislim, da bi tisti v tujini, ki tako ugovarjajo, zelo želci tak sistem. Če bi le malo pomislili, kadar govore ali pišejo take nesmisle, potem bi jih gotovo spreletel mraz, ker bi videli, da ta ena stranka predstavlja nekaj milijonov članov. Ti ljudje so nam predlagali in nam še vedno predlagajo, naj vzamemo za zgled njihovo demokracijo. Toda naj najprej dovolimo, da vstanejo od mrtvih vse one stare stranke, one reakcionarne stranke, ki so bile nekoč, češ da so samo one sposobne ustvariti demokracijo njihove vrste. Soglašam, da je točno, da bi te stranke vzpostavile demokracijo njihove vrste, oziroma obesile bi firmo, za katero bi se skrivala diktatura manjšine. Toda, kaj hočete, naš narod noče take demokracije. Naš narod je razumel, da ni ravno najboljša demokracija ona, ki se izraža samo v kroglicah za časa volitev, temveč da je boljša ona demokracija, ki ima globok smisel za enakopravnost, socialno enakopravnost množic. Demokracija brez velikih socialnih sprememb ni demokracija. Naš narod si je priboril svojo vrsto demokracije, kjer je popolna svoboda za veliko večino ljudskih množic, istočasno pa so za nezamajljivo manjšino samo gotove omejitve, ki onemogočajo, da bi delali, kar hočejo; te omejitve pa so v tem, da nimajo oblasti v svojih rokah in zato ne morejo ničesar storiti. Dalje se našemu narodu zdi pametno, da se različne skupine in stranke, ki jim je res pri srcu demokracija — ljudska demokracija, združijo, kakor to dokazuje naša Ljudska fronta Jugoslavije. Naši narodi smatrajo, da je v današnjem položaju obstoj mnogih strank, osamljenih druga od druge z različnimi programi, ki bi se med seboj klale in prepevale, še posebno škodljiv in zaradi tega nočejo poslušati takih nasvetov. Tisti, ki poslušajo in bo poslušal take nasvete, bo verjetno opravil zelo slabo, ker bi lahko zelo hitro preštel svoje pripadnike.

Kaj pomeni izvajati program Fronte? Program Ljudske fronte pomeni

stoodstotno zasejati naša polja jeseni in spomladi. Izvajati program Fronte pomeni zgraditi tovarne in povečati proizvodnjo, pomeni skrajne napore za preskrbo naših lačnih krajev v Bosni in Hercegovini, Dalmaciji, v Liki, Gorskem Kotaru, Črni gori itd. To je nujen posel, ki ga ne moremo odlagati, ker je zima blizu, in bo to takrat zaradi zametov onemogočeno.

Program Fronte pomeni najtočnejše izvajanje socialnih ukrepov za ublažitev bede med najbolj siromašnimi slo-

Josip Broz — Tito

ji ljudstva in za naše invalide, ki so dali svoje zdravje v boju za današnjo demokratično, federativno Jugoslavijo. Program Fronte pomeni, pobijati narodni šovinizem ter širiti in krepiti bratstvo in enotnost narodov. Program fronte pomeni pobijati brezdušno špekulacijo, ki ustvarja težke pogoje za življenje siromašnejših delov ljudstva. Program Fronte pa pomeni usposabljanje našo narodno oblast in krepiti pridobitev boja kakor zenico svojega očesa. Končno pomeni program Ljudske fronte dokončno uničiti ostanke fašizma v naši deželi. To so po mojem glavne naloge, ki zahtevajo skrajni napor vseh sil, da bi jih mogli izvršiti.

narodnoosvobodilnega boja — ljudsko oblast. Sprejema jo in jamči zanjo tako po njeni vsebini kakor tudi po njeni obliki. Nova Jugoslavija je torej ljudska država, v kateri odloča volja ogromne večine ljudstva ne samo formalno, ne samo pri volitvah, s svojim številom, temveč tudi dejansko, pri socialnem preurejanju naše ljudske republike, s tem, da v naši ljudski republiki odločata tako volja kakor korist večine ljudstva, to je delovnega ljudstva. Naravno to odpira pred na-

Edvard Kardelj

šimi ljudskimi množicami jasno perspektivo svetle bodočnosti. Stare oblike oblasti so bile tudi takrat, kadar so bile po svoji zunanji obliki navidezno demokratične, običajno take, da so preprečevale možnost ljudske pobude in nadzorstva. Oblike naše ljudske oblasti pa same po sebi pomagajo ljudskim množicam, da se dvigajo iz neznanja, iz teme, v katero so jih vrgli stari protiljudski sistemi, pomagajo jim, da razvijajo zavest, da neposredno sodelujejo v oblasti. Poleg tega pa ustava neposredno obvezuje vse organe državne oblasti, da se pri svojem delu naslanjajo na sodelovanje ljudskih množic v reševanju vseh tekočih nalog, posebno pa jih obvezuje k sodelovanju z ljudskimi organizacijami.

Naša nova Jugoslavija torej s pravico nosi ime ljudske republike. Ljudska je zato, ker v njej prvič v svoji zgodovini zares odloča ljudstvo, to je interes njegove ogromne večine.

DRŽAVNA LASTNINA — OBCE-LJUDSKA LASTNINA

Nadalje ustava določa gospodarski temelj našega družbenega reda. Ustava tudi v tem pogledu ne prinaša nikakršnega programa za bodočnost, ker to tudi ni naloga ustave. Formulira samo obstoječe stanje, o katerem sem že prej govoril. Osnovne značilnosti gospodarskega temelja naše družbene ureditve bi bile sledeče:

1. Ustava priznava tri oblike lastnine nad proizvajalnimi sredstvi: državno, to je občeljudsko, zadržno in privatno. Naravno je, da ustava govori o teh vprašanjih, ker ravno oblika lastnine nad sredstvi proizvodnje daje pečat vsemu družbenemu ustroju.

2. Država vodi gospodarsko izgradnjo v deželi. Najvažnejši element tega vodstva je vsedržavni načrt.

3. Zajamčena je zasebna lastnina nad proizvajalnimi sredstvi, toda zasebno kapitalistično gospodarstvo je podvrženo državni kontroli kakor tudi vsa zunanja trgovina. S pomočjo državne kontrole je lahko privatnogospodarski sektor v določenih okvirih vključen v splošno državni načrt.

4. Zasebna lastnina se lahko z zakoni omeji ali razlasi, ako to zahteva splošna ljudska korist. V tem primeru zakon določa odškodnino.

5. Državnemu gospodarskemu sektorju je namenjena posebno važna vloga. Skupno z združništvom predstavlja izhodišče za splošni državni gospodarski načrt. To je razumljivo, ker je to izvor bodoče gospodarske izgradnje naše dežele v korist delovnih množic. Razen tega je jasno, da se privatno-kapitalističnega sektorja ne

da podvreči podrobnemu gospodarskemu načrtu.

6. Ustava določa važno mesto za družništvu, toda to nikakor ne pomeni, da lahko gojimo utvare glede njegove samostojne vloge pri razvoju našega gospodarstva. Take iluzije bi bile škodljive in bi dejansko pripeljale do tega, da bi zadruga prešle pod gospodarski vpliv reakcionarnih sil. Zadruga lahko odigrajo in bodo odigrale svojo zelo pozitivno vlogo samo v povezanosti z državnim gospodarskim sektorjem.

7. Ustava daje državi vrsto obveznosti glede zaščite in pomoči delavcem in sploh osebam v najemniškem delu, prav tako pa tudi glede malih in srednjih kmetov ter delovnih množic sploh.

Vse te značilnosti pa so odraz pomembnih sprememb v našem gospodarstvu in na odgovornih položajih oblasti. Očitno je, da se tu poraja socialistični sektor, ki bo v ognju prakse in v težkih bojih moral dokazati ne le svojo življenjsko sposobnost, temveč tudi svoje prednosti v korist ljudstva. Tudi v tem se torej odraža tista bistvena sprememba oblasti, o kateri smo prej govorili.

ENAKOPRAVNOST NARODOV, IN NAČELO FEDERACIJE

Tretja pridobitev narodnoosvobodilnega boja, ki jo ustava formulira in utrjuje, je enakopravnost naših narodov, izgraditev državne skupnosti naših narodov po načelu federacije, kakor je to sklenilo drugo zasedanje AVNOJ-a. V tej stvari vodita načrta ustave dve načeli:

1. Zajamčiti vsem narodom Jugoslavije enakopravnost in samostojnost pri reševanju vseh vprašanj, ki nimajo vsedržavnega značaja. Ustava zato podrobno navaja, kateri posli morajo spadati v pristojnost zveznih organov oblasti, oziroma za katere posle morajo zvezni organi državne oblasti dati samo načelne odredbe in smer. V vseh drugih poslih izvršujejo republike oblast samostojno. Na ta način so jasno in dovolj podrobno označene pristojnosti zveznih organov oblasti na eni strani in republikanskih organov oblasti na drugi strani. Ta preciznost je nedvomno važno jamstvo za naše narode in njihovo enakopravnost.

2. Istočasno izhaja načrt ustave s stališča, ki je bila tudi doslej vodilna linija nove Jugoslavije, da mora biti naša Federativna ljudska republika Jugoslavija močna, enotna skupnost naših narodov, enotno gospodarsko področje z enotnim vsedržavnim gospodarskim načrtom, ki bo združil gospodarske napore vseh naših narodov, da bi se naše celotno gospodarstvo dvignilo na višjo stopnjo. Taka enotna in močna Jugoslavija je istočasno potrebna tudi zato, da bi bila čuvar neodvisnosti vsakega izmed njenih narodov in da bi mogla organizirati pomoč gospodarsko in kulturno slabše razvitim republikam naše državne skupnosti. Zato načrt ustave na eni strani določa pristojnosti in pravice, na drugi strani pa — jasno precizira medsebojno odgovornost posameznih organov oblasti.

Na ta način je popolnoma zavarovana enakopravnost in normalni razvoj vseh naših narodov, na drugi strani pa enotnost naše zvezne države.

Iz teh treh glavnih pridobitev osvobodilnega boja naših narodov, ki so v načrtu ustave ugotovljene na prvem mestu, izvirajo tudi vse druge odredbe ustave, kakor so na primer pravice in dolžnosti državljanov, organizacija državne oblasti, organizacija sodstva, javnega tožilstva, Jugoslovanske armade itd.

»Hotel bi, da bi vsi tisti, ki se boje za svojo usodo in ki se boje za bodočnost, uvideli, da obstoji edino mogoča, čeprav trnova pot k boljši njihovi bodočnosti, k svobodi in enakopravnosti, in ta je: današnja narodnoosvobodilna borba...«

Tito za časa osvobodilne borbe.

Edvard Kardelj:

„Glavne značilnosti ustave FLR Jugoslavije“

VSO OBLAST LJUDSTVU

Ako se hočemo pravilno lotiti ustave nove Jugoslavije, to je Federativne ljudske republike Jugoslavije, moramo predvsem imeti jasno pred očmi, kaj se je v Jugoslaviji spremenilo v tistih temeljnih, bistvenih vprašanjih, ki odločajo pri ureditvi države.

Razumljivo je, da načrt ustave na prvem mestu postavlja vprašanje ljudske oblasti. Ta je glavna pridobitev narodnoosvobodilnega boja in bi se brez te pridobitve ne mogla obdržati nobena druga.

»V Federativni ljudski republiki Jugoslaviji,« pravi načrt ustave, »izhaja vsa oblast iz ljudstva in pripada ljudstvu.«

Tako formulacijo bomo našli tudi v nekaterih drugih ustavah; je pa lahko resnična, lahko odgovarja stvarnosti samo takrat, kadar v oblasti res odloča volja in zahteva ogromne večine ljudstva, to je njegovih osnovnih delovnih množic. Ta formulacija pa postane prazna fraza, kadar samo skriva dejansko oblast finančnega kapitala.

Naš načrt ustave daje polno jamstvo našim ljudskim množicam, da bo oblast ljudska v dejanjih in ne samo v besedah. Jamstvo ljudske oblasti je v enotnosti državne oblasti, od krajevnih organov do najvišjih državnih organov.

»Ljudstvo izvršuje svojo oblast preko svobodno izvoljenih zastopniških organov državne oblasti — ljudskih odborov, ki so od krajevnih ljudskih odborov do skupščin ljudskih republik in skupščine FLRJ nastali in se razvili v narodnoosvobodilnem boju

proti fašizmu in reakciji in ki so osnovna pridobitev tega boja.«

Tako pravi načrt ustave FLRJ in to pomeni, da je oblast dejansko v rokah ljudstva, ne pa samo v besedah. Organi državne uprave so neposredno odgovorni zastopniškemu organom ljudstva, ki so najvišja oblast na določenem ozemlju. Na ta način lahko široke ljudske množice nenehno spremljajo in nadzirajo delo organov ljudske oblasti in v njem aktivno sodelujejo.

Jamstvo ljudske oblasti je v tem, da se vsi zastopniški organi volijo na temelju splošne, enake in neposredne volilne pravice s tajnim glasovanjem. Vseljudski zastopniki v vseh organih državne oblasti so za svoje delo odgovorni svojim volivcem. Z zakonom bo predvidena tudi možnost, da volivci odpokličejo svoje ljudske zastopnike, ako ti ne izvršujejo pravilno svojih obveznosti do ljudstva.

Jamstvo ljudske oblasti je dalje v tem, da ustava obvezuje državne organe, da ščitijo delovno ljudstvo in da mu pomagajo pri njegovi obrambi pred gospodarskim izkoriščanjem. Jamstvo demokratičnih pravic ljudskih množic je tudi ukinitve vseh možnih prepričav in temu podobnega. Končno pa je jamstvo tudi oborožena sila, ki stoji na razpolago ljudski oblasti, sila, ki je izšla iz ljudstva, ki je globoko ljudska, ker se je rodila v dneh najtežjega boja naših ljudskih množic za svobodo, obstanek in človeka vredno bodočnost.

Načrt ustave torej v polni meri sprejema in jamči najvažnejšo pridobitev

O narodnih duhovnikih

Usoda slovenskega ljudstva na Koroškem se je v marsičem razlikovala od usode narodne celote, odkar so se Slovenci začeli zavedati svoje narodne svojiskosti in se zavestno boriti za svoje narodne pravice. Medtem ko je v ostali Sloveniji inteligenčni naraščaj kmalu pokrtil potrebe v raznih strokah, je na Koroškem komaj kril potrebe cerkve. Zato je na slovenskem duhovniku na Koroškem zmeraj ležala velika odgovornost za usodo ljudstva. Večji del borbe za narodne pravice v zadnjem stoletju je odpadel nanj.

Prav iz te odgovornosti pa je zraslo iskanje sredstev in poti, s katerimi bi se slovenskemu ljudstvu na Koroškem najbolj uspešno zagotovile narodne pravice. Vsi duhovniki Slovenske Koroške, ki so si zaradi svoje široke razgledanosti in borbenosti priborili vidno mesto v slovenski zgodovini, od Urbana Jarnika, Matije Majerja-Ziljskega, Janežiča in Andreja Einspielerja pa do Vinka Poljanca, so si bili edini v tem, da samo združitev vseh Slovencev v upravno in narodno celoto lahko reši koroške Slovence narodne smrti.

Po prvi svetovni vojni in po krivičnem plebiscitu so se oblike narodnostnega boja zaostriale. Koroški Slovenci so ostali skoraj brez vsake laične inteligence, na drugi strani pa prav tako brez lastnega proletariata, ki bi bil lahko vzlet na svoja utrjena pleča breme narodnostnega boja. Zato je spet padla glavna odgovornost na slovenskega duhovnika.

Njegov položaj je postajal tem težji, ker je bila deželna cerkvena oblast v nemških rokah in slovenski duhovnik pri njej le prepogosto ni našel razumevanja. Nasprotno, čim bolj ljudski je bil duhovnik, čim bolj tesno je bil povezan z narodom, čutil z njim krivice in se obenem z njim boril proti zatiranju in nasilju, tem bolj je bilo verjetno, da v stiski ne bo našel zaščite pri višjih cerkvenih oblasteh. Tako se je tudi zgodilo, ko je v deželi zavladał nacizem. Menda je bil tedanji krški nadškof Adam Hefter edini cerkveni knez, ki je prišel pozdravljat Hitlerja na postajo, in avstrijski kardinal dr. Innitzer je tedaj izgovoril besede, ki bi delale čast vsakemu vele-nemcu, namreč da se je s priključitvijo Avstrije izpolnil tisočletni sen vseh Nemcev. Razume se, da je v takih razmerah ostal slovenski duhovnik prepuščen na milost in nemilost gestapu.

In res je takoj v prvih dneh prišel na vrsto najbolj ljudski duhovnik Slovenske Koroške — Vinko Poljanec. Ker je bil po značaju preprost človek, se je iskreno vživel v trpljenje pre-

prostega ljudstva in obenem z njim globoko občutil vso krivico narodnega zatiranja. Kot rojen borec vsega tega ni mogel mirno gledati, ampak se je strastno vrgel v boj za narodne pravice. Čeprav so ga preganjali, mu grozili in ga surovo napadali, se ni izneveril svojemu ljudstvu, temveč je vztrajal v boju do zadnjega in svojo zvestobo poplačal tudi s svojim življenjem. Gestapo je dobro vedela, da je zastrupila ljudskega duhovnika, ki je bil z vso dušo povezan z narodom.

In kmalu so mu sledili še drugi. Spomnimo se župnika Starca iz Hodiš, ki je kot mlajši stopal po Poljančevih stopinjah in se kot slovenski poslanec v koroškem deželnem zboru boril za slovenske narodne pravice. Gestapo ga je že v prvih tednih po »Anschlussu« izgnala iz dežele in v pregnanstvu je moral ostati vse do zloma nacizma.

Spomnimo se kanonika Singerja, ki so ga polna tri leta mučili po samicah v Oranienburgu in Dachau. Ko so ga naposled izpustili, se ni smel vrniti na Koroško, ampak je na posledicah taboriščnega življenja 1944. leta umrl v bližini Gradca.

Lahko bi jih našli še celo vrsto, ki jih je gestapo preganjala in mučila po zaporih in taboriščih ter jih preseljevala. Vemo, da jih ni preganjala radi tega, ker so bili duhovniki, temveč samo zaradi tega, ker so bili slovenski duhovniki, ker so čutili s trpljenjem zatiranega ljudstva.

V osvobodilni borbi so se vrste slovenskega naroda prečistile in prekalile. Spoznanje, da si bo slovensko ljudstvo naposled zagotovilo svoje pravice samo z odločno in vztrajno borbo, je zajelo najširše množice našega naroda od Jadrana pa do Svinje planine. Slovenski človek se je skozi potoke solz in krvi priboril do spoznanja, da narodne pravice ne morejo biti zajamčene, ne da bi bile zajamčene človečanske pravice. Slovensko ljudstvo je v osvobodilni borbi prekovalo svoj narodni program, ga prečistilo in mu dalo sodobno obliko: Ne samo narodna osvoboditev, temveč tudi osvoboditev človeka pred izkoriščanjem; ne samo združitev vseh Slovencev, temveč zedinjenje v napredno borbeno skupnost, ki edina lahko jamči trajno svobodo.

Odgovornost slovenskega duhovnika na Koroškem danes ni prav nič manjša kakor v preteklosti. Nasprotno, slovensko ljudstvo na Koroškem je v zadnjih desetletjih, posebno pa še v zadnjih letih krvavelo iz tolikih ran, da bo ozdravelo in se okrepilo v zdrav organizem samo, če bodo strnjene vse njegove sile in če bo znalo črpati vseže moči iz preporeda, ki ga je doživel

ves narod v narodnoosvobodilni borbi. Tudi pri nas na Koroškem se bo prej ali slej pojasnilo, kdo čuti z ljudstvom in z njegovim trpljenjem ter si iskreno želi njegovega resničnega osvobodjenja. Vsi ti se bodo znašli v eni fronti z narodom, ne bodo skušali cepiti njegovih sil, ampak bodo skrbno pazili,

Zločinci — nesrečne vojne žrtve

Vsem nam je še v živem spominu gorje zadnjih let, grozote in zverinstva nacizma, njegove policije in številnih njegovih hlapcev po naših vaseh. Niso še strohnele kosti naših žrtv, stvarna škoda še zdaleč ni bila popravljena in tudi solze naših žena in mater, ki so za zmago pravice žrtvovale svoje može, sinove in hčerke, še niso posušene. Sploh v nobenem pogledu še ni zadoščeno pravici na Koroškem in vendar že spet dvigajo pokonci glave isti ljudje, ki so se še pred nedavnim navduševali za nacistično zmago in vsa nasilja nacizma. Posamezniki skušajo spet uveljaviti pruske navade, drugi pa se zadovoljujejo s tem, da pomilujejo kot »nesrečne vojne žrtve« ljudi, ki jih je kot protiljudske zločince zadela pravična kazen bodisi na mestu zločina ali pa pred ljudskimi in mednarodnimi sodišči. Tem ljudem ne gre v glavo, da se je njihova grabežljivost in hlastanje po tujem imetju tako klavarno končalo. Ne znajo ali pa nočejo, da bi se odpovedali miselnosti nasilja in krenili na pot poštenih ljudi. Z oholo zakrknjenostjo hodijo po stopinjah tistih, katerih pot je končala na zatožni klopi ljudskih sodišč ali pa v zankah pod vešali. Namesto da bi jim bil konec njihovih vodij v opomin in nauk, namesto da bi v svojih srcih vzbudili tiho kesanje in se s požrtvovalnim delom v blagor človeštva spokorili, pljujejo danes v svoji nesramni nadutosti na vse žrtve, ki jih imajo tudi oni na vesti. Oskrnjajo grobove in spomenike, ki so nastali po njihovi krivdi. Z ošabnim prezirom gledajo na revščino in življenjsko borbo družin, ki jih je nacizem vrgel v nesrečo.

Tak je danes položaj na Koroškem.

12. maja 1945, torej štiri dni po uradni kapitulaciji Hitlerjeve vojske, je padlo v borbi za Borovlje okoli 100 slovenskih partizanov. Na vesti jih imajo SS-ovske in policijske tolpe, ki so se skupno z belogardisti in ustaši valile čez Ljubelj v notranjost Avstrije. Odgovorni pa so za te žrtve tudi domači izdajalci. Zaradi sodelovanja pri tem zločinskem napadu in zaradi

da bo enotnost popolna in trdna. In kakor je na Primorskem slovenski duhovnik, razen prav redkih izjem, našel svoje mesto ob strani ljudstva, ki se bori za dokončno osvoboditev in združitev z matičnim narodom v novi Jugoslaviji, prav tako smo globoko uverjeni, da bo tudi slovenski duhovnik na Koroškem v polni meri ohranil neomadeževano svojo narodno čast in obenem z ljudstvom zastavil vse svoje sile za zmago pravice in za dokončno osvoboditev Slovenske Koroške.

izdajstva so številni padli v roke pravice in na licu mesta prejeli zasluženo kazen. Od tistega časa jih je 16 ležalo v gozdu blizu Glinj kot resen opomin, da pravica ne zgreši svojega cilja.

V sredo 30. oktobra pa so naenkrat pričeli s prekopavanjem njihovih zemeljskih ostankov. Vsi bivši ugledni nacisti iz okolice so se živo zanimali za ta prekop ter pomilovali in obžalovali te »nesrečne vojne žrtve«. Tudi boroveljski župnik, ki ga niso nikdar ganile žrtve nacističnega nasilja, se je pridružil pomilovanju nacistov in s prižnice izpovedal češ, »na kako zvrinski način so bile umorjene te nesrečne vojne žrtve«.

Ubijalci, požigalci in zločinci so torej postali naenkrat »nesrečne vojne žrtve«. Čudno pojmovanje. Ali tudi nemški župnik z nacisti vred prezira milijone ubitih in umorjenih po taboriščih, ječah in gramoznih jamah, na tisoče ustreljenih talcev in drugih nedolžnih žrtv? Kdo je bil kriv njihove smrti? Milijoni nedolžnih ne zaslužijo priznanja, pač pa je peščica zločincev pomilovanja vredna.

Po borbi za Borovlje so v Glinjah mimoidoči ustaši in belogardisti ubili devet ranjenih partizanov, ki so po osvoboditvi zvesto in vestno branili našo zemljo in lastnino. Ali to ni bil zares zverinski način usmrtiltve? — In kaj bomo rekli o Kelihovi družini iz Bajtiš, ki so ji nacisti ubili tri člane v koncentracijskem taborišču, enega pa ustrelili na domačih tleh. Med temi umorjenimi je bila stara žena, ki je tri leta preležala v bolniški postelji. Toda za nacistične zverine to ni bil noben zadržek, da bi je ne odpeljali v ječo in v koncentracijsko taborišče.

Če ima kdo pravico govoriti o nesrečnih vojnih žrtvah in o zverinskih usmrtiltvah, potem so to v Avstriji koroški Slovenci. Nikdar pa tisti, ki so pri teh grozodejstvih pomagali, in tudi ne tisti, ki so vse to početje mirne duše gledali. Narodnoosvobodilna borba se ni bila zato, da bi se z njo nacizem opral storjenih zločinov in krivic ter bi svoje zločince proglašal za »nesrečne vojne žrtve«.

samo samo pri »Landwache« nabrali okoli trideset pušk. Podnevi smo se zatekli v naše skrito taborišče, ponoči pa smo se razpršili na vse strani. Nekega večera smo se srečali v dolini Goričice s policijo in se pošteno udarili. Tako smo hodili po naši deželi, se streljali s policijo in prepričevali ljudi po Podjuni, po Labudski, Goričiški in Graniški dolini.

Sredi septembra smo se sestali z našimi tovariši, ki so živeli v drugi skupini na Svinji planini. To je bila četa komandirja Belina in Krištofa, sekretarja Okrajnega odbora, s tovariši. Med njimi sem našel tudi dva svoja soseda Srečka in Slavka. Še tisti večer smo šli v akcijo, ki nam je tudi sijajno uspela. Zato pa nas je začel zasledovati cel bataljon SS-ovcev, ki so mu s tovornim avtomobilom dovažali municijo. Čez teden dni smo se spet ločili od Krištofa in krenili proti Volšperku.

Nekega dne smo zvedeli, da se bodo nemški letalci selili čez Svinjo planino, pa smo jih šli malo počakat. Ob štirih popoldne smo zasedli gostilno Kieselhütten, ki leži ob tej cesti, napravili zasedo in čakali mraka. Ker jih od nikoder ni hotelo biti, smo pustili zunaj zasedo, sami pa šli v gostilno in si privoščili dobrega vina, ki je bilo še

zabito v kleti. Spravili smo goste v kuhinjo, kjer sem jim govoril celo uro. Ob 8. uri zvečer pa je nenadoma za-kašljala Tončijeva strojnica v zasedi. Prišla pa je samo letalska predhodnica, drugi so se potuhnili. Pri tem smo enega ujeli in enega pobili ter zaplenili mnogo orožja in celo pisarno, veliko streliva, telefonskega in drugega materiala. In vso pot od tiste gostilne smo se morali tepsti z Nemci.

Nekaj dni nato smo v Labudski dolini vdrli h kmetu, ki je bil hkrati krajevni vodja stranke, kmečki vodja in župan. Odnegli smo mu vse orožje, njegovo uniformo sem si pa kar sam oblekel. Malo sem ga poučil, nato pa se je moral obleči in iti z nami. V bližnji gostilni je bil ples in napotili smo se tja. Hodil sem v predhodnici in kmet je moral z menoj. Postalo ga je tako strah, da me je začel rotiti, naj za božjo voljo ne hodimo v gostilno, ker tam prav gotovo čaka policija. Odvrnil sem mu, da nam je vselej v veliko veselje, kadar se lahko udarimo s policijo. Čez nekaj časa je spet začel moledovati, naj ga izpustimo in naj ne hodimo tja, češ da nas bi bilo preveč škoda, ko smo vsi še tako mladi. Pa sem ga zavrnil, da je treba za svobodo žrtvovati vse, tudi življenje, če je potrebno. (Dalje)

Koroška V BORBI

Moji partizanski doživljaji

(Pripoveduje partizan Luc)

Meseca julija smo na svoji poti prišli iz gozda in zagledali pred seboj cerkev z dvema zvonikoma. Po tem smo ugotovili, da smo blizu Djekš. Stopili smo kar k prvi hiši, da poizvemo, kako in kaj. Prihodnji večer smo udarili na Djekše. Razorožili smo stražo pri francoskih ujetnikih, ki se nas je spočetka hudo ustrašila, ko pa so možakarji videli, da jim puščamo vse zasebne stvari, so bili kar veseli. Nato smo šli nad poveljnika »Landwache«, ki je bil precej trdo zapečen hitlerjevec. Ni nam hotel odpreti, zato smo vedeli, da nekaj ni v redu. Čez dalj časa pa nam je vendar njegov sin prišel odpirat. Seveda je moral takoj z rokami kvišku in ko sem se prepričal, da ni oborožen, sem stopil v kuhinjo. Tam je bilo že vse pokonci in pet ljudi me je hkrati grabilo za roke in zatrljevalo, da so »naši«, da so Slovenci

in kako radi imajo partizane. Ko pa smo odhajali, je stari stikal za nami in pozneje so nam povedali, da je hotel celo streljati, če ga ne bi bil sin zadržal.

Odpravili smo se dalje v Kočmarjevo gostilno. Tam so bili kar dobri ljudje, ki so nam brez strahu odprli. Stara žena nam je prinesla cel vrč mošta. Nenadoma zaslišim zunaj znani »Hände hoch!« Naši tovariši so nalezeli na policijo in »Landwache«. Stražarje smo razorožili, policista smo pa tudi slekli. Možakar je bil tako naiven, da se je začel cmeriti, naj mu vrnemo obleko in orožje, češ kaj bo pa dejal njegov stražmojster.

Proti jutru smo odšli z Djekš do prvih skednjev in legli v seno, da bi počakali policijo. Pa je ni bilo za nami. Šele čez nekaj dni smo se udarili z nacisti pri Wolfstrattu. V dveh dneh

Zgodovinsko mesto nove Jugoslavije

(Izveček iz članka Edvarda Kardelja, napisanega v decembru leta 1944.)

Bolj kot kdaj koli prej je danes jasno, da je bila moralno-politična podpora svobodoljubnih sil drugih dežel eden najvažnejših faktorjev zmage narodnoosvobodilnega gibanja, zmage narodov Jugoslavije. V teh dneh, ko neke reakcionarne sile v svetu poskušajo zlomiti voljo malih narodov do resnične neodvisnosti — postaja ta faktor še bolj važen.

Nedvomno obstojijo vsi pogoji, da pomoč mednarodne svobodoljubne javnosti ostane tudi še naprej močan podporni steber v borbi naših narodov za svobodo in resnično neodvisnost. Vprašanje nove Jugoslavije in zavarovanje njenih demokratičnih pridobitev je že davno postalo več kot samo vprašanje. Na eni strani mobilizira svobodoljubne množice drugih dežel za obrambo demokratičnih pravic, nacionalne samoodločbe in neodvisnosti, na drugi strani pa — veže roke zarotnikom proti načelom demokracije in nacionalne svobode. Ne da bi precenjevali važnost tega dejstva, moremo vsekakor reči, da je vprašanje obstoja in svobodnega razvoja nove Jugoslavije postalo zadeva vsega naprednega in svobodoljubnega človeštva, zadeva vseh tistih, ki sovražijo tiranijo in barbarstvo.

In v tem je posebnost mednarodnega položaja nove Jugoslavije.

To posebnost določa predvsem pet faktorjev.

Na prvem mestu je nedvomno dejstvo samo, da so se narodi Jugoslavije pokazali kot vztrajni in zvesti zavezniki v borbi proti največji nevarnosti za svobodoljubno človeštvo, proti fašizmu. Niti en resničen sovražnik fašizma ne bo pozabil 27. marca 1941 v Jugoslaviji: Churchill je tedaj rekel, da je Jugoslavija našla svojo dušo. Toda 27. marec je mnogo več ko to. Razumljivo je, da je 27. marec v mnogem določil pot kasnejše borbe naših narodov proti tujim zavojalcem, ohrabil je proti fašistične in svobodoljubne sile naše domovine, dal jim je jasnejšo perspektivo. Obenem je 27. marec izzval simpatije vsega svobodoljubnega človeštva do naših narodov. Po zaporednih sramotnih predajah evropskih vlad pred diktatom nacistične Nemčije, ki so se vrstile druga za drugo, je bil 27. marec prva gesta nacionalnega ponosa in ljubezni do svobode, ki je rajši sprejela vojno in neizmerno trpljenje kakor pa sramotno predajo. Ta gesta je svobodo-

ljubnim množicam vsega sveta odkrila, da v nasprotju z izdajalsko reakcijo, ki je v mnogih evropskih deželah privedla do predaje pred Hitlerjem, v ljudskih množicah Jugoslavije obstoje močne zavedne sile, ki nočejo nobenega kompromisa s fašizmom. Narodnoosvobodilna vojna je v štirih letih prebudila take moralne sile naših narodov, da so postali zgled borbe zatiranih narodov proti okupatorju. Ta zgled je ohrabil ostale narode. Pokazal jim je možnosti njihove lastne borbe. Dokazal je, da tudi mali narodi morejo ohraniti neodvisnost in svobodo.

V Evropi je bilo dovolj advokatov kapitulacije in izdajstva, ki so trdili, da v takih razmerah, kakršne so vladale v letih 1941—43, ni možnosti za odkrito politično in oboroženo borbo malih narodov proti zatiralcem in da bi vsak odpor proti močnejšemu sovražniku pomenil pustolovščino, v kateri bi mali narodi izkrevavali. Razumljivo je, da smo daleč od trditve, da je oblika oboroženega odpora primerena za vse položaje. Toda Jugoslavija je vsekakor podkrepila eno dejstvo: narodi, ki so se vdali brez odpora, tudi pozneje niso našli moči, da bi se uprli zatiralcu. Tisti, ki so šli za geslom »čakati na znak, ne prezgodaj!« — nikoli niso dočakali tega časa. Pogoji za upor v najugodnejših razmerah so razumljivo prišli, znak je bil dan, toda — izvajalca, to je zavednih sil, ki bi mogle dvigniti in voditi upor — ni bilo več, oziroma — jih ni nihče poslušal. Nasprotno pa se je pokazalo, da je narod, ki se je dvignil na odpor, mogel tudi po začasnih porazih vedno bolj združevati svoje sile, si ustvarjati enotno, krepko vodstvo in za svoje zmage in krepitev svojih sil izkoristiti vsako sovražnikovo slabost. Ponovno se je pokazalo, da v vojni v prvi vrsti odloča človek. Njegova moralna sila čisto prekaša silo orožja. Ta moralna sila nastaja in se krepi samo v borbi.

Drugi faktor, ki je pridobil naši domovini simpatije svobodoljubnega sveta, je naša narodnoosvobodilna vojska. Pot razvoja naše ljudske vojske že sama po sebi jasno govori o značaju te vojske.

Stara jugoslovanska vojska je bila v svojih vrhovih formirana in vzgajana bolj za borbo proti lastnemu ljudstvu kakor pa proti zunanemu sovražniku. Zato je tudi doživela tako

hiter zlom v aprilskih dneh leta 1941. Toda široke množice naših narodov so kljub temu čutile, da bitka še ni izgubljena, čutile so, da bo prišel čas, ko bo mogoče zopet preiti v oborožen napad proti okupatorju. Zato so naše ljudske množice skrbno skrile puške, strojnice, municijo — orožje, ki ga je odvrgla stara redna jugoslovanska vojska.

Naša nova redna ljudska vojska je izšla iz številnih odredov oboroženega ljudstva, se kovala v borbi, se učila v borbi in bila v vsem času negovana z največjo ljubeznijo lastnega ljudstva. Naravno je, da so se njene zahteve koristile vojne proti sovražniku, toda njeno demokratično, ljudsko bistvo je ostalo neizpremenjeno. Naša narodnoosvobodilna vojska je zares pravi otrok svojega ljudstva. V njej se popolnoma zlivata interes nacionalne neodvisnosti in interesi demokratičnih pravic osnovnih ljudskih množic.

Razumljivo je, da taka resnična ljudska armada mora naleteti na simpatije in ljubezen vseh tistih v svetu, ki sta jim svoboda in demokracija dragi.

Tretji faktor, ki je vezal simpatije svobodoljubne javnosti vsega sveta do borbe naših narodov, je rešitev nacionalnega vprašanja v naši domovini. Da bi mogli razumeti ogromno moralnopolitično združujočo silo narodnoosvobodilnega gibanja, se moramo spomniti, da je bila stara Jugoslavija prava ječa narodov, v kateri se je razpihovalo medsebojno nacionalno sovraštvo in da je to sovraštvo fašistični okupator pozneje izkoristil za razplamtevanje strahovitega medsebojnega pokolja, v katerem so izginili sto tisoči ljudi. Narodnoosvobodilnemu gibanju je kljub taki preteklosti uspelo doseči enotnost naših narodov zaradi tega, ker je že takoj v začetku zapisalo na svoje zastave geslo: »Pravica do samoodločbe, vključno pravica do odcepitve ali prostovoljnega združenja z drugimi narodi.« To načelo je moglo biti in je edina mogoča osnova resničnega bratstva in enakopravnosti narodov. Na tej osnovi je nastala nova, krepka državna skupnost narodov Jugoslavije.

Taka rešitev nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji je seveda morala vplivati kot zgled na ostale narode, posebno na zatirane narode. Jugosla-

vija je pokazala posebno pot — ne toliko po vsebini, kolikor po obliki — rešitve nacionalnega vprašanja.

Četrty faktor, ki si je pridobil simpatije svobodoljubne javnosti do naših narodov, je demokratična praksa našega narodnoosvobodilnega gibanja. Beseda se v tem gibanju ni razlikovala od dejanj. V narodnoosvobodilnih odborih z nacionalnimi sveti in vsedržavnim AVNOJ-em na čelu, ki združujejo zakonodajno in izvršno oblast, je uresničena davna želja širokih ljudskih množic, ki so bile vedno odpravljane od sodelovanja pri oblasti. Zato se je tudi ljudstvo tako krepko navezalo na te odbore, zato tudi kaže in ima toliko pobud in ustvarjalne sile. Noben drugačen organ oblasti ne bi mogel do tolike stopnje mobilizirati ljudskih množic v borbi proti sovražniku, kakor so to storili narodnoosvobodilni odbori.

Naravno je, da je imelo v dneh, ko v mnogih deželah različne reakcionarne klike ukinjajo demokratične pravice z izgovorom na vojno, tako ustvarjanje demokratičnega reda močan vpliv na demokratične in svobodoljubne ljudi v mnogih deželah.

Končno je važen vpliv nove Jugoslavije na mednarodno svobodoljubno javnost — demokratični ustroj narodnoosvobodilnega gibanja in njegovega vodstva. Že od nekdanj smo bili mnenja, da demokratična fraza sama po sebi ne napravi stranke ali gibanja demokratičnega. Tega dejstva ni treba mnogo dokazovati; žal imamo v teh dneh še preveč primerov, kjer se demokratična fraza naravnost strašno razhaja s protidemokratičnimi postopki. Gibanje more biti resnično demokratično samo tedaj, kadar v njem prihaja do izraza volja demokratičnih množic, to je osnovnih ljudskih množic. Samo tako gibanje more demokratična gesla spremeniti v demokratsko stvarnost.

Narodi Jugoslavije so med svojo borbo proti okupatorju mnogo doprinesli k določevanju bodočega demokratičnega razvoja v svetu. Dali so formo demokratičnega razvoja, ki more ohrabriti prijatelje svobode in demokratičnih pravic človeka ter vse napredne sile v svetu. Naša domovina je visoko dvignila zastavo človečnosti in človeškega napredka in pokazala pot k njemu v mračnem, krvavem času, ko se je zdela, da so sovražniki svobode in demokracije vzeli krmilo zgodovine v svoje roke. To je vsekakor časten položaj naših narodov v zgodovini človeštva. V tem je veliki mednarodni pomen naše borbe, od tod simpatije in moralno-politična podpora, ki jo svobodoljubno človeštvo daje našim narodom.

4500 km po Sovjetski zvezi

Moskovski dopisnik francoskega lista »Humanite« Francois Cohen je prepotoval velik del Sovjetske zveze, da bi proučeval sedanje stanje obnove v tej deželi. Iz njegovih zanimivih poročil prinašamo nekaj izvlečkov.

ČRNI DIAMANT DONBASA

Letalo se je obrnilo proti vzhodu. Poč nami so ležali dolgi kupi rumene slame, ki so bili na rjavih poljih podobni madežem, nato pa smo spet videli neizmerne površine, vse rumene od sončnic. Ribniki so se lesketali v soncu. Krivulje strelskih jarkov, polkrogi baterijskih postojank in bombni lijakji so risali na tleh še sveže brazgotine. Prav zraven pa so bile ljubke vasi z bleščajočimi belimi hišami in pisanimi vrtovi.

Nenadoma se je pojavil prvi rov, nato drugi nekaj kilometrov dalje, potem naslednji, ki so bili že bližje drug drugemu, in naposled rov poleg rova, kakor da bi že spadali k pokrajini.

Tako sem se seznanil z Donbasom.

Nato se je dvignil dim k nebu, letalo je pristalo, avtomobili so zdrdrali in v nekaj minutah smo bili v Vorosilovgradu.

VOROŠILOVGRAD

Pričenja se z vrsto čisto novih, popolnoma belih hiš, ki jih pokrivajo ploščate ali okrogle opeke ali pa tudi pločevina in ki njih vrtove obdajajo kamniti zidovi. Toda kmalu se prikazujejo tudi podrti zidovi, ukrivljeno železo, kupi ruševin in sredi med njimi nepričakovano visoka poslopja.

Na vsej moji poti po Ukrajini in Beli Rusiji sem videl vedno isto — nove zgradbe in razvaline tesno druga poleg druge kot bratje in sestre.

Mesta, za katere so Nemci mislili, da so jih uničili za več rodov, postajajo čudovita in moderna središča. Trenutno se vzpostavlja spet industrija za gradbeni material, se obnavlja in razvija dalje. Kar še ni razpadlo, to popravljajo. Zidajo enodružinske hišice, vasi in predmestja. Obnavljajo vodovode, napeljujejo plin, elektriko, cestne železnice, trolejbusne in kanale. Porušena poslopja, vrtovi in prometne ceste novih središč postajajo zopet uporabne.

Kar se tu dogaja, ni nikak čudež, temveč že uspeh trdega in naporenega dela. Tukaj mislijo tako: V dveh petletkah je bazez Doneški postal moderno premogovno in industrijsko področje. Nacisti so vse porušili — torej

je treba spet pogumno in brez odlašanja pričeti znova.

ROV ŠT. 3—3 a V KADIEVKI

Ogledal sem si premogovni rov številka 3—3 a. Pred vojno so tu izkopali 600.000 ton na leto. Delo je stoodstotno mehanizirano. Leta 1942 so delavce izselili in jih poslali v sibirske premogovnike. Po osvoboditvi so se delavci vrnili. Tisti, ki so bili med njimi vojaki, so bili leta 1944 odpušteni iz vojske. 17 mesecev je bilo potrebnih, da so lahko izčrpali tri milijone kubičnih metrov vode. V rovih so našli 58 trupel civilnih oseb, med njimi je bilo 30 žena in 10 otrok. Vse naprave, tako na zemlji kakor v rovih morajo biti obnovljene. V treh mesecih se bo spet pričela proizvodnja in konec leta 1947 bodo izkopali en milijon ton na leto.

Za te rudarje, ki njihov delo lahko služijo kot zgled, doprinaša Sovjetska država velike žrtve: sijajne plače, posebne obroke, znižane najemnine, pospešeno obnovo stanovanj.

»Vsem damo nove delovne obleke. Vsak dan dobijo poleg običajnih obrokov topló jed, dobijo premog in denarne nagrade, živila in obleke,« mi je dejal ravnatelj rudnika.

Kmet, ki hoče delati v rudniku, lahko obdrži svojo hišo v kolhozu in lahko pusti tam svojo družino. Če se pa odloči za preselitev, mu preselitev opravijo brezplačno.

»NAŠ LEPI POKLIC«

Srečal sem 50 let starega rudarja, ki je postal invalid pri delu. Prejema rento, stanuje z vso svojo družino v podjetju in dobi kakor vsi ostali svoje dodatke v naturalijah, premog itd. Ta človek je bil ogorčen zaradi tega, ker so v mnogih drugih deželah poklicni invalidi prepušteni bedi:

»Pri nas spadajo invalidi in stari ljudje še naprej k osebju podjetja.«

Nekdo je vprašal ravnatelja, če zakon tako kakor na primer v Angliji dopušča, da lahko prisilijo mlade ljudi, da delajo kot rudarji. Odvrnil je ponosno:

»Naša ustava prepoveduje prisilno delo. Toda naša mladina ljubi delo in življenje rudarja nikogar ne plaši, ker se socialistična država trudi, da s socialnimi prednostmi in mehanizacijo čim bolj olajša to življenje. Prav nič se ne bojimo, da bi nam primanjkovalo delovnih sil.«

Kaj sledi iz tega?
Na področju Vorosilovgrada, ki predstavlja 30 odstotkov Donbasa, so Nemci v 7 mesecih razrušili ali potopili skoraj vseh 432 rudnikov. Uničili so 180 transformatorjev, 8.727 motorjev, 2.780 črpal itd. Celotno škodo so ocenili na 17 milijard rubljev in vendar je sedanja proizvodnja premoga že dosegla 48 odstotkov predvojne proizvodnje.

Sonce in naša prehrana

Že leta 1791 je izrekel učenjak Senebier v Ženevi tole misel: »Vidim, da se moja kri ustvarja v žitnem klasu ... da les, ko gori, oddaja toploto in svetlobo, ki jo ima prav za prav od sonca.«

Ko je pred več ko 100 leti stekel v Angliji prvi vlak, ga je s terase nekega dvorca z zanimanjem opazovala družba učenjakov. Med njimi je bil izumitelj parnega stroja Stephanson in geolog Buckland (geologija proučuje vedo zemeljske skorje in zemeljskih sestavim).

Pri tem je vprašal Stephanson Bucklanda: »Kaj mislite, katera sila giblje vlak?«

»Mislim,« je odgovoril Buckland, »da eden vaših strojev.«

»Da, toda kaj premika stroj?«

»Gotovo eden izmed vaših strokovnjakov.«

»Ne. Giblje ga sonce!«

»Kaj, je mogoče?« se je začudil učenjak.

»Točno tako, sonce!« je odgovoril inženir. »Sončna svetloba je v teku tisoč in tisoč let padala na zemljo in rastline so jo upijale. Iz teh rastlin je v tisočih in tisočih letih nastal premog. Tako je sončna energija ležala dolge dobe pod zemljo v premogovnih skladih. Sedaj se prej skrita energija sprošča v lokomotivi in služi človeštvu.«

V aprilu 1903 je bil izreden sestanek angleške Akademije znanosti. Učenjaki svetovnega slovesa so se zbrali k predavanju slavnega ruskega znanstvenika K. A. Timirjazova »O vseмирski vlogi rastlin«, ki je popolnoma potrdil naziranje Senebiera, Stephansona in drugih učenjakov o zvezi rastlinstva s soncem, s čimer je nastala nova priznana veda. Oglejmo si na kratko hrano zelenih rastlin.

ZELENE RASTLINE SI USTVARJAJO HRANO SAME

Kakor ljudje in živali neobhodno potrebujejo hrano, ki vsebuje škrob (moko), sladkor, maščobe, beljakovine (v mesu, jajcih in stročnicah), tako potrebujejo hrano tudi rastline. Vse te vrste hrane dobivajo ljudje kakor živali iz zelenih rastlin. To pa naravnost posredno ali po predelani hrani, na primer če jemo meso ali pijemo mleko, kajti žival je vendarle jedla zeleno hrano, a jo je v sebi predelala.

Zelene rastline imajo izredno važno sposobnost, namreč da proizvajajo vse zgoraj naštetih sestavine iz mrtvih, rudninskih snovi, ki jih je v naravi v ogromnih množinah. Važno pa je vedeti, da se to pretvarjanje »anorganskih«, to je rudninskih snovi v sladkor, maščobe itd. lahko vrši samo v zelenih rastlinah na sončni svetlobi.

Posadili ste na primer krompir, ki je zrastle in razprostrl svoje liste na

sproti svetlobi. Zavedati se morate, da se v teh listih dogaja nenavaden pojav. Listi dobivajo iz zemlje s pomočjo korenin vodo, iz zraka pa vskavajo plinasti ogljikov dvokis, ki prihaja v liste skozi zelo majhne odprtine — reže — na spodnji strani listov. V listih je vse polno zelenih zrnc, ki dajejo listom zeleno barvo. Snov, ki barva ta zrnca zeleno, se imenuje v znanosti »klorofil«, po slovensko pa listno zelenilo. S pomočjo zelenih klorofilnih zrnc nastaja iz ogljikovega dvokisa in vode — sladkor. Listno zelenilo namreč zadržuje energijo sončne svetlobe in jo uporablja za cepljenje ogljikovega dvokisa v njegovi sestavi, ki sta ogljik in kisik. Kisik odhaja skozi omenjene reže nazaj v zrak, ogljik pa se spaja z vodo v sladkor, ki ga rastline pozneje predelajo v škrob

Snaženje živine — pol krmljenja

Šele v novejšem času so zdravniki ugotovili in vsestransko dokazali izredno važnost čistoče in snage pri človeku. Zato je zavzelo pri nas kopianje važno mesto v vsakdanjem življenju.

Nič manjšega, če ne celo večjega pomena kakor pri človeku je čiščenje in snaženje pri živini. Zato pravi že star pregovor: »Red in snaga pol krme odvaga.«

Zakaj neki bi bilo snaženje pri živini tako važno? Predvsem radi zdravja in radi boljše uspevanja in seveda zaradi boljše molznosti. Zdravje vse živine ter čim več mleka pri molznicah so vendar stvari, katerih si v hlevu vsi najbolj želimo.

Kako neki vpliva redno snaženje tako ugodno?

Mogoče že veste, da koža ni samo zato tu, da varuje žival pred zunanjimi vplivi in da iz nje delamo usnje. Koža je zelo važen telesni organ, ki v najizdatnejši meri podpira delovanje pljuč in odločilno sodeluje tudi pri splošnem presnavljanju v živalskem telesu. Pomen delovanja kože izhaja že iz tega, da po izjavi zdravnikov zaščita, da na primer zaradi opeklin ali iz kakšnega drugega razloga preneha delovati samo sedmi del telesne kože — in že sledi neizogibna smrt.

Kako koristno je redno snaženje goveje živine (pa tudi konj in prašičev), sledi iz naslednjih razlogov:

1. S snaženjem očistimo kožo blata, prahu in prhljaja ter s tem odpremo lojnice in znojnice. Na ta način pomagamo živalim, da izločajo zdravju izredno kvarne snovi.

2. S snaženjem odpremo tudi posebne kožne luknjice, ki pospešujejo dihanje živali.

3. S snaženjem in drgnjenjem kože dražimo kožno živčevje in s tem po-

in razne maščobe. Na podoben način nastajajo tudi beljakovine, to je tista hrana, ki nam je najbolj znana iz mesa, jajc, mleka in sira, ki jih pa vsebujejo tudi razni rastlinski plodovi in semena (fižol, grah, leča, bob, soja, rž, pšenica, koruza).

Rastlina v svoji rasti preloži vse te snovi v gomolje ali zrna.

Kadar se boste veselili bogate letine, bodisi žita, krompirja ali drugih pridelkov, se zavedajte, da je vse to nastalo v zelenih listih s pomočjo sončne svetlobe in da gnoj pomeni le dušik, do neke mere tudi žveplo in fosfor, ki jih rastlina vsrka iz pognojene zemlje za boljšo in še hitrejšo rast.

Vsa hrana torej, ki jo neogibno potrebujemo, ne le ljudje, ampak tudi živali, izvira izključno le iz rastlin. Tudi če bi uživali samo živalsko hrano, bi bili še vedno navezani na rastline, ker se živali posredno ali neposredno hranijo z rastlinami.

vzročamo boljše kroženje krvi; to seveda prav ugodno vpliva na zdravje in pri molznicah tudi na tvorbo mleka.

4. Redno snaženje tudi preprečuje, da se na koži naseljujejo razni živalski škodljivci in zajedalci (uši itd.), ki živalim pijejo kri in jim jemljejo mirni počitek. S tem bolj, kakor bi človek mislil, škodujejo uspevanju in rasti mladih živali in molznosti krav.

5. Z rednim snaženjem se živali privadijo na osebo, ki jim streže in v primeru sile ali bolezni ni nevarnosti, da bi se živina človeka bala.

Vse te okoliščine odločno govorijo za to, da govejo živino snažimo redno vsak dan in s četko odstranjujemo z njene kože prah in prhljaj. Na ta način omogočamo koži življenjsko važno presnavljanje in dihanje. Kožuški

KRT ŠKODLJIVEC?

Travišča, ki so jih letos uničili ogrci (podjedi), so zdaj marsikje polna krtin in marsikdo toži sedaj o dvojni škodi: »Najprej črvi, sedaj pa še krt.« Toda pomislimo, če je krt v resnici škodljiv. Ali je škoda, ki nastaja na travnikih zaradi krtin, zares tolikšna, da bi morali krta označiti kot škodljivca? Nikakor ne. Škoda, ki nastane zaradi krtin, se ne da niti primerjati s koristjo, ki jo pri tem opravlja krt v zemlji. Krt namreč pozoblje ves mrčes in vse podjede, ki bi sicer drugo leto uničevali korenine rastlin. S tem desetkrat več koristi, kakor pa škoduje. Na njihah je pa škoda od krtin sploh nezaznavna. Tam krt samo koristi. Zato nikar ne uničujmo krtov, ampak jih povsod tam, kjer bi jih bilo le preveč, po možnosti žive polovimo in jih prenesemo na druge njive.

če tega ne sme vedeti! Ali je to zares tako nevarno zanj? In poleg tega je tu še ta zoprni paglavec! je pomislila Ludovika razburjeno.

»Prekleta jesen! Spet me vse boli in tudi zebe me nekako. Adam, pokrij mi noge in potem lahko odideš. Pripravi mi posteljo,« je hripavo rekel starec in komaj izgovarjal besede. Trla ga je naduha, dihal je le s težavo in iz pljuč so mu prihajali piskajoči glasovi.

Adam je odšel.

»Papa, pravkar smo čitali pismo od Stasje,« je dejala Štefanija in se usedla poleg starca.

Grofove brezbarvne oči so oživele.

»Kaj pa je novega? Povejtel.«

Zaradi starca so morali prvo polovico pisma še enkrat prečitati. Nato je Štefanija nadaljevala s čitanjem:

»Ne morem pisati vsega, čeprav pošiljam pismo po vojni pošti. Žal, vam ne morem sporočiti nobene tolažilne besede. Ukrajina je začela postajati kakor čebelni panj, v katerega je podrezalo nekoliko palic. In ena izmed teh palic je — naša nemška vojska. Čebele so pričele vse češče pikati. Brez jeklene mreže je nevarno hoditi venkaj. Kdo ve, morda se bomo prav kmalu videli. Upajmo, da nam bo usoda naklonjena in da se bomo vsi videli še živi in zdravi. Kako je z Ed-

Prvi Dieslov motor jugoslovanske proizvodnje

V tovarni »Torpedo« v jugoslovanski luki Reki so že pričeli s pripravami za serijsko proizvodnjo Dieslovih motorjev, ki jih bodo predvsem uporabljali za pogon črpalk, ribarskih ladij, gradbenih strojev, v kmetijstvu za traktorje, za pogon drobilcev kamna itd. Ob koncu vojne je bilo več ko tri četrtine tovarne »Torpedo« porušene in vsi stroji odpeljani. Skupni napori delavcev in strokovnjakov pa so kmalu priklicali v življenje porušena tovarniška poslopja. Sprva je tovarna proizvajala razno orodje, ki je bilo potrebno pri obnovi pozneje pa so začeli popravljati vse vrste težjih strojev. Že lansko leto so se delavci in inženjerji dogovorili, da izdelajo vzorec Dieslova motorja, ki naj bi služil za poznejšo serijsko proizvodnjo. Delo je terjalo velike napore, saj ni bilo niti strojev, ki bi izdelovali potrebne dele za Dieslov motor, niti materiala. Zato so bili tudi delavci in inženjerji tako veseli uspeha, ki so ga dosegli: Pri prvem zagonu že je motor stekel brezhibno in tudi prvo preizkušnjo — tekel je neprenehoma 24 ur — je postal brez najmanjše okvare.

Gradnja in elektrifikacija novih železniških prog v Sovjetski zvezi.

V tekoči gospodarski petletki v Sovjetski zvezi bo zgrajenih 7.230 km novih železniških prog in 12.500 km pomožnih tirov.

Največji železniški načrt je gradnja južnosibirske glavne proge, ki bo vezala vzhodno Sibirijo z Uralom in evropskim delom Sovjetske zveze. Na ta način bodo zvezani premogovniki v Kuznecu s sibirskimi železarnami in železnimi topilnicami južnega Urala. Južnosibirska glavna proga bo zboljšala transportne razmere v obsežnih predelih Kazaške republike, v predelih Altaja in v zapadni ter vzhodni Sibiriji. S tem bodo ustvarjeni predpogoji za največji razvoj proizvajalnih sil teh pokrajin, od koder bodo izvažali različne rude, kemične surovine, les in kmetijske proizvode.

Zakon o petletki predvideva tudi elektrifikacijo 5.325 km železniških prog. Za ta dela je odobren kredit ene milijarde 285 milijonov rubljev. Proti koncu leta 1950 bo elektrifikacija v Sovjetski zvezi dosegla 7.363 km in s tem bo Sovjetska zveza zavzela v elektrifikaciji prvo mesto na svetu.

Po računih se bo samo na elektrificiranih progah do leta 1950 dvignil tovarni promet na 76 milijard ton in s tem dosegel 14 odstotkov vsega tovarnega prometa po sovjetskih železnicah.

— ROJENI V —

3

»Kako strašno!« je zašepetala Ludovika in spustila roko s pismom na kolena.

»Da, to je popolnoma uničilo Stanislava in Stefo. V Borovicah so vsaj zgradbe ostale cele, a galicijsko posestvo je popolnoma požgano. Samo ne morem razumeti, kaj se je ta tam tako raznežil. Jaz bi pobesil pol vasi, od vzel vso živino, konje in žito od teh zverj,« je pripomnil Vladislav.

»Jaz pa pravim, da je strašno šibati s korobači ljudi, ki morda niso nič storili. In to dela Stanislav! Ne vem ... toda vsekakor to ni vredno pravega plemiča,« mu je Ludovika razburejno segla v besedo.

»Ti tako govoriš! Tvoje in Edvardovo posestvo je celo, a jaz in Stanislav sva postala zdaj skoraj berača,« se je razvnela Štefanija.

»Zanimalo bi me, kaj si hotela prav za prav reči z besedo »pravi plemiči,« je vzkipek Vladislav. »Ali ste menda

le vi, Černeckijevi, vredni te časti?«

»Dovolj, Vladek, dovolj!« je zamahnila z rokami Štefanija. »Vidim, da nečete poslušati pisma.«

Bila je hči lesnega industrijalca, ki so mu milijoni prav lepo nadomeščali plemiški grb, in zaradi tega jo je Vladislavova nadutost, ki se ji je vedno zdela smešna, zdaj zelo razdražila.

Vladislav je hotel še nekaj povedati, toda nekdo je potrkal na vrata; vstopil je zastaven sluga in javil, da Njegova Prezvišenost želi videti milostljivo gospo, nato se je spoštljivo odstranil, spustil noter debelega in zabuhlega starca, ki je počasi stopal v sobo in komaj vlekel noge za seboj.

»Zdaj bo prišel Juzef z očetom Jeronimom, a tukaj so se zbrali kakor nalašč vsi hkrati in ni videti, da bodo kmalu odšli. Moram opozoriti Juzefa, da odvede očeta Jeronima naravnost v Edijevo delovno sobo. In sploh, kako je vse to čudno: Edo se je vrnil in nih-

vardom? Ali ste vsi zdravi? Pozdrav vam vsem, dragi moji, Ludoviki, očetu in Vladku. A tebe, Stefočka, poljubujem in ...«

»Oj, to je pa že samo za mene osebno,« se je zasmejala Štefanija. »Zelo se veselim, da bo prišel Stanislav. Saj drugače je tako strašno dolgočasno. Ta neskončna vojna je začela že dolgočasiti, posebno zadnja leta. V vsej sezoni sta se vršili menda vsega skupaj samo dve mali plesni zabavi. Najbolj zanimivi ljudje so na frontah. Kamor koli se človek obrne, povsod ta vojaščina. Posebno tu, v kmečki Ukrajini. Mislim, da zdaj v Berlinu in Parizu živijo ljudje res pravo življenje, a tu človek še lahko ponori od dolgočasje.«

»Ne vem, zakaj bi se bilo treba tu veseliti,« je žolčno dejal starec.

»Kako, zakaj? Saj bo vendar prišel Stasje.«

Kazimir Mogeljnicki je nezadovoljno pogledal Štefanijo.

»Različno se da prihajati. Pismo dovolj jasno izpričuje, da so Nemci v hudi stiski. Ni si težko zamisliti, kaj bi se zgodilo, če bi zapustili Ukrajino. Takoj bi prišli za njimi semkaj boljše ševiki.«

Vladislavu se je zdelo nujno, da je porogljivo zaprskal:

Tekmovanje — način dela v ljudski državi

Po zmagoslavnem koncu velike domovinske vojne je slovensko ljudstvo stopilo v novo borbo, v borbo za gospodarske uspehe, za pot množičnega delovnega poleta. S prostovoljnimi in rednimi delom, združenim s tekmovanjem so pričeli slovenski delovni ljudje ob vsem pomanjkanju potrebne gradiva in strojev obnavljati in graditi nove, važne gospodarske naprave, ki bodo podlaga za industrializacijo, za dvig jugoslovanske države. Uspehi v tem delu so ogromni. V tovarnah in obratih, pri vseh delih so delavci in delavke rušili stare norme, nastajali so novi izumi, novi načini organizacije dela, zaradi česar se je v prvi vrsti dvignila storilnost in kakovost dela. Izklesal se je nov lik delavca — udarnika.

Da bi dali trdne temelje nadaljnemu tekmovanju, da bi bili pravilno primerjani in ocenjeni uspehi in da bi dali predvsem priznanje najboljšim borcem v tem boju na gospodarskem področju, je bil izdan pravilnik za tekmovanje v vseh panogah našega gospodarskega delovanja. Pravilnik dooloča naziv »udarnik« onemu tovarišu ali tovarišici, ki v trimesečnem nepretrganem tekmovanju v osemurnem delavniku stalno dviga delovno normo vsaj za 20 odstotkov, ali povprečno storitev vsaj za 30 odstotkov, ali prihrani v istem razdobju vsaj 10 odstotkov pri materialu, mazivu, gorivu in podobno, ali pa s svojimi iznajdbami ali predlogi racionalizira in pospešuje proizvodnjo v podjetju ali ustanovi prinaša materialno korist. Ob proglasitvi sprejme delavec udarniško izkaznico, ki velja za dobo treh mesecev. Ob ponovni proglasitvi, če še nadalje izpolnjuje predpisane pogoje, mu podjetje podaljša veljavnost udarniške izkaznice za nadaljnje tri mesece. Z uvedbo udarniških izkaznic pa je tudi možen splošen pregled udarnikov, lahko ocenimo njihove uspehe, ugotovimo delovni polet in množičnost.

Samo od meseca avgusta do septembra tega leta se je število udarnikov zvišalo za 230 odstotkov, kar dokazuje, da delovni polet ljudskih množic v Sloveniji hitro narašča in izpodbija upanje protiljudskih klik, da se bo delovno ljudstvo naveličalo, utrudilo. Nasprotno, vsem vidni uspehi dajejo nove in nove pobude za še boljše delo, pritegujejo vedno nove in nove vrste udarnikov.

Udarnik mora združiti v svojem delu teorijo in prakso, vzdržnost s strokovnim znanjem. To zgovorno dokazujejo številke. Skoro tri četrtine udarnikov je v starosti od 30—50 let,

to je v dobi največje fizične zmogljivosti in pridobljenih delovnih izkušenj. O potrebi strokovne izobrazbe za dosego častnega naziva »udarnik« pa kaže dejstvo, da je več kakor štiri petine udarnikov kvalificiranih delavcev in nameščencev. Visoko število udarnikov, ki stalno narašča, kaže, da se slovensko delovno ljudstvo ne boji naporov, ker vidi in uživa uspehe svojega dela.

Mnogokrat se nepravilno uporablja naziv »udarnik« ali »udarniško delo« za delavca prostovoljca, oziroma za »prostovoljno delo«. Za »prostovoljno delo« se smatra vsako prostovoljno opravljeno neplačano delo v prostem času v občeljudsko korist. Delovni prostovoljec pa je oseba, ki tako delo opravlja. S svojim prostovoljnim delom je slovensko delovno ljudstvo prihranilo ogromno in s tem omogočilo, da so te prihranjene vsote porabili za

DROBNE VESTI

IZ

SZ

V Rigi so pričeli obnavljati tovarno koles »Krasnaja zvezda«, ki so jo bili porušili nemški okupatorji. Tovarno bodo povečali in opremili z najsoodobnejšimi stroji. Prvi del obnove bo končan v maju prihodnjega leta. Že prihodnje leto bo tovarna v Rigi izdelala 20.000 koles. Leta 1950 pa bo zmogljivost tovarne narasla na sto tisoč koles letno!

V Slucku so obnovili tovarno masla, ki bo na dan predelala 150.000 hl mleka. V Beli Rusiji obratuje trenutno 325 tovarna za maslo in sir. Podjetja beloruskega ministrstva za mesno in mlečno industrijo so izdelala letos približno trikrat več masla in sira kakor lani. V naslednjih dveh letih pa bo obnovljenih ali na novo ustanovljenih nadaljnjih 43 tovarn za maslo in sir.

Dnjeper, važna prometna žila. Četrta petletka nudi velike izgleda za izkoriščanje Dnjepra kot ene najpomembnejših prometnih cest, ki veže sever in jug Sovjetske zveze. Za obnovo njegovih pristanišč je bilo odobrenih 58 milijonov rubljev. Dela v ladjedelnicah so že v teku.

Proračun mesta Moskve za tretje četrtletje 1946 znaša 378.651.000 rubljev dohodkov in 375.307.000 rubljev izdatkov. Denarna sredstva bodo porabili v glavnem v socialne in kulturne namene. 146 milijonov rubljev je namenjenih za gradnjo novih otroških domov ter za vzdrževanje in obnovo

ci so — edina naša opora. Če oni odidejo, potem smo propadli!»

Starec je lovil sapo. Na sencih so se mu nabrekli žile, podobne sinjim črvičkom. Z muko je zakašljaj in vse telo se mu je streslo.

Vsi so obmolnili. Ludovika je stopila k oknu.

Pred glavnim vhodom je stala kočija.

»Oprostite, za hip vas moram zapustiti,« je dejala Ludovika in odšla k vratom.

»Popolnoma sem vam na razpolago, gospod Edvard!« je tiho spregovoril oče Jeronim, ko ju je Ludovika zapustila.

Sedela sta v globokih naslanjačih pri pisalni mizi, drug drugemu nasproti. Drobne, črne, svetlikajoče se oči očeta Jeronima, skrite izza spuščenihih trepalnic, so gledale Mogeljnickega, previdno in vprašujoče. Edvard je to opazil, čeprav je bilo videti, kakor da je oče Jeronim samo utrujen in da na pol že drema.

»Vi ste se nekoliko začudili, oče Jeronim, da sem se vrnil!« Edvard je opazoval gibčne prste svojega besednika, kateri so se igrali s črnim čopom pletenega pasu.

»Začudil? Hm... morda!«

druge potrebe. Cesar ni zmogla stara Jugoslavija v dvajsetih letih, je bilo sedaj opravljeno v enem letu in pol. Pri teh velikih uspehih, ki jih je ljudstvo doseglo s svojim ustvarjalnim delom in tekmovanjem, pa ima zaslužno mesto tudi mladina. Med udarniki sicer ni številno zastopana, ker ji pač manjka delovnih izkušenj, toda toliko številneje je udeležena pri vsakem prostovoljnem delu. Proga Brčko—Banoviči je najvidnejši dokaz delovnega junaštva mladine. Iz te mladine, ki daje neprenehoma dokaze svojega delovnega junaštva, bodo zrastle novi udarniki, ki bodo postavljali nove in trajne spomenike delu.

Danes se delovni človek zaveda, da s svojim delom, z izboljšanjem organizacije in metod dela gradi močne temelje velikemu gospodarskemu razmahu in napredku države, da ustvarja gospodarsko močno in neodvisno Jugoslavijo in s tem sebi in svojim potomcem boljše in srečnejše življenje. V tem je velik pomen ustvarjalnega junaštva in predanosti delu vsega delovnega ljudstva, ki je zaradi tega trden gospodar svoje sedanosti in prihodnosti.

šol. Izdatki za zdravstvo bodo znašali 139 milijonov, za izboljšanje stanovanj in občinskih naprav pa 18 milijonov rubljev.

V Leningradu gradijo podzemeljsko železnico, ki bo tekla v globini 60 m ter bo tako najgloblja podzemeljska železnica na svetu. Tako globoko so morali kopati zaradi tega, ker leži mesto na močvirnatem ozemlju ter so našli trdno podlago za leningrsko podzemno železnico šele v tej globini. Prva linija bo dolga 13 kilometrov. Potnik iz Stalina bo na primer v sedmih minutah na drugem koncu mesta na finskem kolodvoru, kjer se bo lahko vsedel v vlak za Viipuri.

Osemstoletni jubilej mesta Moskve. Prestolnica Sovjetske zveze bo praznovala v aprilu prihodnjega leta osemstoletnico obstoja. V državnem arhivu so kronike 13. stoletja s prvimi podatki o Moskvi. Med spisi iz 15. in 16. stoletja so različni akti o političnih in trgovskih odnosih med Moskvo in Anglijo, Francijo, Avstrijo, Grčijo, Poljsko, Litvo, Dansko, Švedsko, Perzijo, Turčijo, srednjeazijskimi deželami itd.

Velika najdba zlata. Pri Artemovsku v Sibiriji so našli kepo zlata, ki je tehtala 4209 gramov.

Električna centrala na visokem severu. Da bi preskrbeli rudnike v pogorju Čerski na področju Indigirke z električno energijo, so pričeli lanskega novembra graditi elektrarno na bregu Indigirke. Ker to področje meji na severni tečaj, je bilo delo radi tal, ki so že skozi stoletja zamrzla, zvezano s hudimi težavami. Elektrarno so

gradili, ko je bilo 50 do 60 stopinj pod ničlo. Kljub vsemu pa so bile premagane vse tehnične težave ter je bila elektrarna zgrajena v kratkem roku. Tako zdaj rudniki že dobivajo električno silo iz nove elektrarne.

Tovarna za zdravila v Tallinu je začela s proizvodnjo penicilina na veliko. To je prva tovarna, ki bo v baltičkih državah proizvajala penicilin.

Letonske tovarne za sladkor so začele predelovati letošnjo sladkorno peso. Do konca leta bodo predelale okoli 750.000 stotov sladkorne pese. Letos ima sladkorna pesa zelo visok odstotek sladkorja, tako da bo dala na metrski stot 13 kilogramov sladkorja.

Za dobro voljo

ČUDNA ZAMENJAVA

Iz švicarskega tednika posnemamo naslednji zanimiv dogodek, za katerega jamčijo, da je popolnoma resničen.

Iz sodobne Francije je.

Poličijski prefekt Pariza ima izven mesta lepo posestvo. Nekega dne je na črno zaklal prašica in ga dal prepeljati v mesto. Po nesreči pa pade prašič v roke uradnikom ministrstva za prehrano, ki ga seveda — kot za kon veleva! — zaplenijo!

Ko to policijski prefekt izve, telefonira takoj ministru: »Dragi tovariš, prosim te... ta prašič je moj... daj, ukaži...«

Minister za prehrano pa je neizprosno. Prašiča ne da več nazaj!

Naslednjega dne pa je gospod minister večerjal v nekem črnohorzijanskem hotelu, kjer dobiš za drage denarje vsega, česar bi na karte ne dobil. Taka stvar je sicer v Franciji prepovedana, oblast pa v takih prilikah le — zamiži. Saj si take boljše pojedine privoščijo samo »boljši ljudje«.

Topot pa je bil policijski prefekt neizprosno.

Skratka, ko je sedel minister pri obilni večerji, so naenkrat planili v hotel policisti, napravili preiskavo, aretirali gostilničarja in seveda vse goste. Tudi gospoda ministra!

In potem? No, potem so napravili zamenjavo: enega ministra za enega prašiča.

Značilna zgodba zapadne demokracije.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringergasse 33. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-, Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5. Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermärkerstrasse 21-I.

»Kaj vendar govoriš, papa! V Ukrajini je tri sto tisoč nemških vojakov. To je najboljša vojska na svetu, a boljše vojske so samo tolpa kmetov, ki so orožena s puškami, navadna čreda, ki se razbeži, brž ko zapazi oklopni avtomobil. Schmiltke mi je pripovedoval, kako so gonili to živino od Bresta Litovskega pa do Rostova. Poročnik je prepričan, da bodo Nemci kmalu zavzeli Baku in potem tudi Moskvo.«

Starec je zamahnil z roko.

»Ah, molči že vendar, prosim te, o tem tvojem Schmiltkeju! Ta ne more ukrotiti niti nekaj kmetov, tistih, ki so mu pred nosom! Ko so odnesli kmetje pri Zajončkovskih seno s travnikov, kaj sta napravila tvoj Schmiltke in Sonnenburg? Dejala sta, da je preveč nevarno iti tja z enim samim konjeniškim oddelkom. In kaj se je zgodilo v Barankevičevi tovarni za sladkor? Neka majhna skupina dečkov s strojnico jih ni pustila tri ure k tovarni. A tebi se zdi, da so vse to same malenkosti! Vsak dan se lahko nenadoma prebudimo vsi sredi ognja. Ne morem nikdar mirno zaspati. Vem, kaj vse so sposobne storiti te zveri, naučili so se že ubijati. Samo sila jih lahko zadrži. Strašno mi je samo pomisliti, kaj bo, če bo ta sila zginila. Nem-

ci so — edina naša opora. Če oni odidejo, potem smo propadli!«

Starec je lovil sapo. Na sencih so se mu nabrekli žile, podobne sinjim črvičkom. Z muko je zakašljaj in vse telo se mu je streslo.

Vsi so obmolnili. Ludovika je stopila k oknu.

Pred glavnim vhodom je stala kočija.

»Oprostite, za hip vas moram zapustiti,« je dejala Ludovika in odšla k vratom.

»Popolnoma sem vam na razpolago, gospod Edvard!« je tiho spregovoril oče Jeronim, ko ju je Ludovika zapustila.

Sedela sta v globokih naslanjačih pri pisalni mizi, drug drugemu nasproti. Drobne, črne, svetlikajoče se oči očeta Jeronima, skrite izza spuščenihih trepalnic, so gledale Mogeljnickega, previdno in vprašujoče. Edvard je to opazil, čeprav je bilo videti, kakor da je oče Jeronim samo utrujen in da na pol že drema.

»Vi ste se nekoliko začudili, oče Jeronim, da sem se vrnil!« Edvard je opazoval gibčne prste svojega besednika, kateri so se igrali s črnim čopom pletenega pasu.

»Začudil? Hm... morda!«

Oči so se jima srečale. To je bil nemški spopad, ki je trajal nekoliko hipov; Edvardu se je zdelo, da se je dotaknil ostre britve.

»Mislim, da bova oba odkritosrečna in lahko preideva takoj k stvari,« je Edvard pretrgal molk.

Oče Jeronim ga je vprašujoče pogledal.

»Njegova Svetost kardinal Camarini me je zaprosil, naj vam sporočim njegov pozdrav in izročim to pisemce.«

Oče Jeronim je večkrat prav pazljivo prečital košček papirja, kjer je bilo napisano nekaj po latinsko, zelo podobno nekakšnemu receptu.

»Saj bi bil lahko še dober bokser,« je Edvardu nenadoma šinilo v glavo, ko je opazoval očeta Jeronima. Resnično, oče Jeronim je imel veliko glavo z močno štirioglato čeljustjo in debel vrat. Pod črnim plaščem je bilo videti dobro ohranjeno, močno telo.

»Kolikor sem razumel, Njegova Svetost želi, da vam pomagam in še celo več — da izvršujem vse vaše navedbe, ki jih imate za potrebne,« je naposled rekel oče Jeronim.

»Pravilno ste razumeli. Toda vam, kakor se mi zdi, ni še popolnoma jasen novi razvid Vatikana. Pozneje vam bom že dal o tem natančna po-

jasnila, vendar za zdaj vam hočem povedati samo, kako stvari stoje,« je dejal Edvard.

»Da, to me bo zelo zanimalo.«

»Torej, čujte, oče Jeronim,« je rekel Edvard skoraj s šepetajočim glasom. »Vi menda veste, do kod je prodrla nemška vojska?«

»Da, tako v splošnih obrisih.«

Edvard je privlekel iz bočnega žepa zemljevid in ga razgrnil po mizi. Oba sta se sklonila nadenj. Edvard je počasi drsel s prstom od Črnega do Baltičkega morja.

»To je nekako meja nemške zasedbe: Rostov ob Donu, Harkov, skratka sploh vsa Ukrajina... nato zavije semkaj k Poljski, zdaj se pa vrstijo Belorusija, Litva, Letonska in se končuje z Estonko. To je skoraj trikrat večje ozemlje, kakor pa je Nemčija sama. Omejujem se pa na Nemčijo le zaradi tega,« je nadaljeval Edvard, ker Avstro-Ogrska je tu popolnoma postranskega pomena. Po podatkih francoskega generalnega štaba, ki so seveda popolnoma točni, razpolaga avstrijsko-nemško poveljstvo na tem prostoru najmanj z devet in dvajsetimi pehotnimi in tremi konjeniški divizijami. Število njihove vojske pa znaša — tri sto dvajset tisoč ljudi.